

Izjava ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25.—; za in-

samstvo Din 40.— neobvezno.

Oglas po tarifu.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafova ulica št. 5/L
Telefon št. 2073 in 2084, ponoči tudi
št. 2034.

Rekopis se ne vračaja.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 2034.Izredni oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 4. — Telefon št. 2034.Podružnici: Maribor, Aleksandrova
št. 13 — Celje, Aleksandrova cestaRačun pri poštnem cenz. zavodu: Ljubljana
št. 11.443 — Praha št. 78.180.
Wien, Nr. 205.417.

Ljubljana, 10. septembra.

Nihče, ki količkolik pozna razmere v Bolgariji, ne more biti presenečen po najnovejšem razpletu vladne krize v Bolgariji. Moralo se je pričakovati, da se prvi poskus, izločiti makedonski odbor iz političnega življenja in mu vzeti možnost aktivnega udejstvovanja, ne bo kar enostavno posrečil. Nasprotno, bilo je evidentno, da bodo vsi oni krogi, ki so posredno ali neposredno v stikih z revolucionarno organizacijo makedonstvujočih, postavili proti vsakršnim resnim ukrepom zoper to matico atentatorjev, postavili se s tako energijo in odločnostjo, kakor je karakteristična za te ljudi.

Naglasili smo že pred dnevi, da moramo vedno in v vsakršnem slučaju računati z možnostjo, da se vloge v veliki vladni skupini primerno razdelijo, tako da more ena skupina igrati politiko oportunitet ter poskušati, kako bi v vsem obsegu ustrezala francosko-angleški intervenciji, druga skupina pa bi mogla pri tem s pridom prevzeti vlogo opozicije. To bi bila stara in preiskušena praksa, ki bi mogla vesti do cilja, ustrežati na obe strani...

Ali nemogoče nam je gledati za kušice, osobito kadar gre za usodo centralnega makedonskega odbora. Zato smo prisiljeni premotivirati situacijo po tem, kar se kaže na zunaj.

A ta vnanja slika sofijske krize je zelo dramatična in pripušča domnevo, da gre zares za različno taktiko in različno pojmovanje sodobne situacije. Predvsem je nad vse značilno, da je vodstvo opozicije prevzel ravno vojni minister Vukov, ki se smatra za poglavitnega eksponenta makedonstvujočih. Očividno na njegovo iniciativno se je formirala v vladni stranki skupina osemdesetih poslancev, ki je odločena storiti vse, da se prepreči vlada, v kateri ne bi bil zastopan tudi Vukov. Kaj pomeni taka pretinja v Sofiji, si ni težko predstavljati, tudi če niso resnične vesti o pripravljajočih se in deloma že poskušanih atentatih na Cankova in Burova, ki predstavljata vodji oportunistične struje. Ravno tu pa se bo moralo pokazati, ali smemo obe smeri vzeti resno, ali samo kot preračunani vlogi. Ako mislita Burov in Cankov za vsako ceno izvesti sanacijo v odnošjih do makedonskega odbora, ne bosta odnehala. Prav tako pa je tudi gotovo, da ne bo odnehala nasprotna stran z Vukovim, kar bi moralo imeti za posledico silno hudo notranjo borbo med obema taboroma. Ako bo revolucionarni odbor začutil, da mu preti od Burova in Cankova resna nevarnost, ne bo opustil nobenih sredstev, da zastraši nasprotnike. Zapisati moramo kruto prognozo, da bomo mogli presoditi resnost situacije v Sofiji po tem, če bodo začele govoriti bombe in revolverji. Ako tega ne bo, je znamenje, da makedonstvujočim ne preti resna nevarnost...

Demokratski zgovor se je formiral in je prišel na vlado s pomočjo krvavega prevrata, ki sta ga izvršila oficirska liga in makedonski odbor. To mora imeti človek vedno pred očmi, kadar tehta možnosti pri reševanju sofijske krize. Vukov ima spricho tega zelo krepko pozicijo, posebno ker stoji na njegovi strani, kakor je podoba, tudi kralj Boris.

Napoved tvoril ozadje še ona vele-sila, ki ima interes na tem, da makedonstvujočih ne prenehajo s svojimi akcijami. Sicer je za treznega politika francosko-angleško prijateljstvo neprijetno močnejši faktor, toda fatalno je, da makedonski odbor s svojimi prijatelji in zaščitniki ne spada med trezne politične kroge.

Zadnja vest govori o razpisu novih volitev za sbranje kot o edini možni soluciji krize. Ako bi se res iskal rešitev v tej smeri, kar pa še ni verjetno, bi to pomenilo zmago Vukova, ne morda toliko v principu kot v učinkih. Zakaj izid volitev bi gotovo makedonstvujočih in njihovih zagovornikov ne oslabil, marveč nasprotno; na to smemo s sigurnostjo sklepati, ako si priključimo v spomin sredstva in metode teh ljudi tekom zadnjih let. Rešitev v smislu angleško-francoske intervencije je le v takojšnji akciji in takojšnji odločitvi, odlaganje pomeni ojačanje revolucionarnega odbora in njegove pozicije.

Grof Brockdorf-Rantzau

Berlin, 10. sept. d. Nemški poslanik v Moskvi grof Brockdorf-Rantzau je v soboto zvečer na stanovanju svojega brata nenadoma umrl, zadet od kapi. Pokojnik je bil nemški zunanji minister v prvi Scheidemannovi vladi za časa Versailleskih mirovnih pogajanj ter se je udeleževal kot prvi zastopnik Nemčije teh pogajanj. Rantzau ni hotel podpisati mirovnih pogajanj, ki so jih stavili zavezniki ter je odpotoval z vojaško delegacijo iz Versailles, kjer je pustil za zastopnika Rantzauja je igral v Moskvi zelo pomembno vlogo. Bil je vnet pristaden oponent nemške politike ter mnogo pripomogel k temu, da je prišlo do znanih nemško-ruskih pogodb v Rapallu Berlinu.

Velik vtis dr. Žerjavovih izjav na Beograd

Presekana debata o amputaciji. — O točnosti Žerjavovih izjav ne more biti dvoma. — Popolno soglasje v programatičnih izjavah voditeljev KDK

Beograd, 10. septembra, p. Izjave, ki jih je dal narodni poslanec dr. G. Žerjav poročevalcu »Jutra«, so vzbudile v vseh beograjskih političnih krogih veliko pozornost. Vsi listi ponatiskujejo dr. Žerjavove izjave o vprašanju amputacije in dostavljajo tem izjavam svoje komentarje. Zanimiv je v tem oziru zlasti komentar, ki ga prinašajo današnje popoldanske »Novosti«, ki pravijo med drugim:

»Dr. G. Žerjav, eden od najjačjih ljudi v KDK, je dal na Bledu važno izjavo. Dr. Žerjav je kratkoma presekala polemiko med Zagrebom in g. Ljubo Davidovićem. On potrjuje, da je bila amputacija v znani noči na dvoru predlagana KDK, ne da bi bila koalicijska, ali pa je odločena. Ako je g. Davidović s svojimi tovariši iz četverne koalicijske faktilno ponudil amputacijo, tedaj je s tem priznava, da je on s temi svojimi pristajši na to amputacijo pristal. Doktor Žerjav izjavlja, da te ponudbe niso mogli drugače razumeti, kakor da je bila s tem postavljena koalicijska alternativa, da naj ali prizna hegemonijo, ali pa se

naj v nasprotnem slučaju podvrže amputaciji. Tretje je bilo izključeno. Ker pa se ve, da spada dr. Žerjav med one, ki so tiste tragične dni zelo aktivno sodelovali, iskajoč izhoda iz mučnega položaja, v katero je pahnil državo Puniša Račić, potem se pač mora verjeti onemu, kar je g. Žerjav izjavil. Končno se ne sme pozabiti, da spada dr. Žerjav med one, ki govorijo malo, kadar pa govorijo, so do skrajnosti iskreni.»

Beograd, 10. septembra, p. Politični krogi so danes živalno komentirali izjave, ki so jih dali voditelji KDK tekom praznikov. Nocojsnje »Novosti« zadržujejo, da se v vseh beograjskih političnih krogih naglašajo, da so izjave voditeljev KDK prilično pomirljive. To velja zlasti za izjavo dr. Mačka, ki pač zahteva hrvatski sabor v Zagrebu, ne priha pa pri tem iz okvirja državnih meja. Naglašajo se, da soglasja tudi dr. Maček s tem, da je izvojevanje ravnopravnosti Hrvatov možno le v sedanjem državnem okvirju. V vseh političnih krogih se nadalje naglašajo, da vlada med izjavami voditeljev KDK sedaj popolno soglasje.

Posl. Svetislav Popović o preureditvi države

Revizija ustave je po krivdi hegemonističnega režima neizbežna. — Gre le še za njen obseg

Vukovar, 10. septembra, r. Včeraj se je vršila v hotelu Levu sreska konferenca SDS, ki so ji prisostvovali odposlanci iz vsega vukovarskega sreza. Konferenci je predsedoval Antun Grečel, industrijec iz Vukovara, govorili pa so narodni poslanci dr. Radojević, dr. Kostić in dr. Svetislav Popović. Dr. Radojević se je v svojem poročilu dotaknil predvsem davčnega vprašanja in kritiziral vlado, ki ni izvršila niti ene svoje volilne obljube. Vlada še do danes ni izenačila davkov in uknila dohodnine in odstranila korupcije in ni rešila gospodarske krize. Dr. Kostić je govoril o delu poslancev KDK v Narodni skupščini in o političnem položaju po 20. juniju. Radič je na operaciji mizi dejal Svetozarju Pribeševiću: »Le kralj in narod lahko rešita sedanjo situacijo.« Da so v Beogradu poslušali ta državniški predlog pokojnega Radiča, bi danes imeli povsem drugačen položaj.

Najživahnejši je bil govor dr. Svetislava Popovića, ki je izjavil med drugim: Ustanovitev KDK ni bila spekulativna vodstva, temveč neizpodbitna potreba naroda. Ko sem bival med narodom, sem pogosto slišal: »Ako ne bi te koalicijske ustanovitve v Beogradu, bi jo bili ustanovili mi sami v narod.« Naši nasprotniki predstavljajo KDK kot nekakšno prečansko fronto. To pa naša koalicijska ni. Mi smo se združili, ker zavzemamo enaka stališča do naših bitnih nacionalnih vprašanj. Ne borimo se niti proti Srbiji, niti proti Beogradu, pač pa smo v najljubšem nasprotju s tako znanim cinarsko politiko. Cinarsvo pa ni le posebnost Srbijancev. Cinarski so povsod. Cinarski so oni, ki iščejo v politiki osebo ali strankarsko korist. Mi smo proti taki cinarski politiki. Naša borba naj koristi ne le narodu v naših krajih, nego tudi narodu v Srbiji. Vodstvo KDK je prepričano, da ta borba ne bo uspeša, ako niso pri tem slični Srbi, Hrvati in Slovenci. Zato si je KDK postavila take cilje, ki jih lahko sprejemajo vsa tri naša plemena. Res je sicer, da obstojajo v KDK razna naziranja glede sedanje položaja in glede naše bodoče preureditve. Toda različna naziranja obstojajo tudi v sami SDS, kar pa nas ne

moti, da ne bi vodili skupne borbe. Ishodišče naše borbe je narodno in državno edinstvo in popolna enakopravnost vseh treh plemen.

Po zaslugi režima Velje Vukičevića — je nadaljeval posl. Popović — je zopet načeto ustavno vprašanje, katerega smo vsi smatrali zaključnim. Vprašanje je sedaj, kako daleč bo treba iti. KDK še ni izrekla svoje končne besede. Ta moment še ni prišel zato, ker je važno, kaj poretu k temu vprašanju naši bratje iz Srbije. Osebo spadamo med one poslance, ki mislijo, da je treba ustavne izpremembe omejiti na najmanjšo mero, toda le pod pogojem, da se nam nudijo garancije, da bomo gospodarili v svoji hiši. Če pa bodo hoteli izjaviti hegemonistično politiko, potem ne bomo našli niti enega, ki bi hotel biti na ljubo navideznemu državnemu edinstvu suženj v naši državi. Potem bo morda treba zahtevati federalistično preureditve države. Prijatelji KDK uvidevajo resnost sedanje položaja, zato smatrajo, da je mogoče nadaljevati sedanjo borbo le v pravcu, ki sta ga začrtala Stjepan Radič in Svetozar Pribešević. Prave, ki je obvezen za vse pristaje KDK, je pravica narodnega in državnega edinstva, demokracije in seljaške politike.

Beograd, 10. septembra, r. Ker so listi objavili netočna poročila o govoru, ki ga je imel poslanec Svetislav Popović v Vukovaru, je ta dal davi novinarjem naslednjo izjavo:

Predložen mojega govora, ki sem ga imel včeraj v Vukovaru, je netočna. Neke misli so v poročilih deloma tako popačene, da naravnost nasprotujejo onemu, kar sem faktično izjavil. Nočem zavračati vseh netočnosti, moram pa pri tej priliki to — le naglasiti: Govor dr. Mačka v Zaprešiću je tak, da ga mora odobravati tudi vsak samostojen demokrat. Docela je razumljivo, ako dr. Maček zahteva, naj bodo Hrvatji gospodari na hrvatskem teritoriju. To je tako razumljivo, kakor bi bilo, če bi Srbijanci zahtevali, da so gospodari na svojem teritoriju. Ako bi mi to zanimali, potem dvomim, ako bi se sploh mogli pogajati s Srbijanci.

„Zgodovinska noč na dvoru“

Dopolnilne izjave posl. Krnjevića k razkritjem o amputacijskih načrtih. — Farsa z nevtralno vlado. — Stjepan Radič je bil iskren prijatelj Srbije

Zagreb, 10. septembra, n. Za jutrišnji »Narodni Val« je napisal posl. dr. Krnjević članek pod naslovom »Zgodovinska noč na dvoru«, v katerem pravi med drugim:

Res je, da je bilo pri posvetovanjih na dvoru v noči 7. julija tudi govora o izjavi posl. Predavca na komemoraciji za ubiti poslanca Pavla Radičevića in dr. Gjuro Basaričkom. Res je tudi to, kar doslej še ni bilo objavljeno, da je bilo s teh posvetovanj sporočeno hrvatskemu narodu, da Beograd ne niti personalne unije, niti federacije, kakor tudi to, da Beograd ne bo nadaljeval nasilja, da bi s silo vladal nad hrvatskim narodom. Če se hrvatski narod ne more sprijazniti z obstojem ureditvi države, potem bo Beograd izvedel amputacijo. Predlog predsednika Radičevića o nevtralni vladi je bil sprejet samo navidezno. Iz povsem zanesljivih virov vemo, da je dr. Korošec istočasno, ko je bil generalu Hadžiću poverjen mandat za sestavo nevtralne vlade, sporočil svojim prijateljem in Ljubljani, da je povratek četverne koalicijske na vlado popolnoma zasan.

Srbija je imela malo tako iskrenih prijateljev kakor ji je bil Stjepan Radič. Ta je že l. 1918 predlagal konfederativno ureditev državne zajednice. Ko smo v parlamentu začeli sodelovati za doseg svojih ciljev, je bil rezultat tega našega sodelovanja ta, da nam je pred jesenskimi volit-

vami l. 1927 napovedal dr. Korošec, da je predsednik Stjepan Radič v Beogradu nemogoče in da Radič ne bi dobil vlade niti takrat, če bi dobil 300 mandatov od vseh 315. Dr. Maček je v svoji nedeljski izjavi povedal, kako misli hrvatski narod o amputaciji. Dal je odgovor celega hrvatskega naroda na sklepe one beograjske zgodovinske note.

Drugi tir na progi Zagreb-Zidani most?

Zagreb, 10. septembra, d. Zagrebska in ljubljanska železniška direkcija sta nedavno prejeli nalog, naj izdelata načrte za izgradnjo druge železniške proge med Zagrebom in Zidanim mostom. Obe direkciji sta te načrte dovršili in jih predložili generalni direkciji v Beogradu. Pričakuje se, da se bo pristopilo k izgradnji te druge proge, čim bo generalna direkcija predložene načrte odobrila in čim bodo na razpolago.

Izgradnja druge proge med Zagrebom in Novsko bo odložena na kasnejši čas. Železniški strokovnjaki so mnenja, da druga proga na tem mestu še ni tako nujna, ker se v slučaju potrebe lahko tovrstni promet dirigira na progi Zagreb-Dugo selo-Banova-Jaruga-Novska.

Strahovita železniška katastrofa na Češko-slovaškem

Dunajski brzovlak je v bližini Brna trčil v tovorni vlak. — Katastrofalna nesreča je zahtevala 17 mrtvih in 25 težko ranjenih. — Nesreča romarskega avtobusa

Brno, 10. septembra, g. Danes popoldne ob 13.51 se je pripetila na postaji Zajec pri Breclavi težka železniška nesreča, ki je zahtevala veliko število človeških žrtv. Celokupno število žrtv te katastrofe še ni ugotovljeno, ker leži še mnogo mrtvih in ranjenih pod razvalinami železniških vagonov. Brzovlak št. 16 je zavozil v tovorni vlak št. 68, ki je stal na postaji. Oba stroja sta bila težko poškodovana. Težje vagoni brzovlaka so popolnoma razbiti; eden se je nagnil, enega pa je prevrnilo. Proga je na večjo razdaljo popolnoma razdeljena. Dosedaj so ugotovili 14 mrtvih in 9 težko ranjenih. Število poškodovanih in mrtvih pa bo najbrže mnogo večje.

Iz Brna in Breclave so bili odposlani pomožni vlaki. Promet z brzovlaki se zaradi pokvarjene proge vrši preko Prerova in Olomuca. Ranjence so odpeljali v brnsko bolnico. Tamkaj se je javilo tudi 10 lahko ranjenih.

Brno, 10. septembra, g. Ponesrečni brzovlak je dunajski brzovlak, ki odhaja po voznem redu ob 12.53 iz Brna.

Kraj nesreče nudi strašno sliko razdeljanja. Tračnice je raztrgalo ter pometalo več metrov v stran, prage izkopal, kolesa vagonov pa odtrgalo. Najstrašnejšo sliko nudita oba stroja, ki sta popolnoma razbita. Dosedaj so ugotovili 17 mrtvih in 25 težko ranjenih. Števila občutno in lažje ranjenih ni mogoče ugotoviti, ker je rešila akcija premalo pregledna. Tudi podatkov o žrtvah za sedaj še ni mogoče dobiti. Iz razvalin je bilo še tri ure po katastrofi slišati obupne klice na pomoč. Posamezni ranjenci so ležali stisnjeni med razvalinami in jih je bilo treba previdno osvoboditi z žagami, cepilni in sekirami. Trupla usmrčenih so položili v kurčnici v

Zajecih na mrtvaške odre iz slame.

Na kraju nesreče so se odigravali pretresljivi prizori. Može so iskali žene, »troci starše in povsod je vladala nepopisna panika. Iz Brna in Dunaja so odšli pomožni vlaki; tudi okolica je dala na razpolago zdravnike in zdravniški material. Med mrtvimi sta tudi strojevodja brzovlaka in kurjač ter trije drugi železniški uslužbeni. Strojvodja tovornega vlaka je ušel smrti le po naključju, ker ga takrat ni bilo na stroju, dočim je njegovega kurjača stisnilo na kotel in je podlegel deloma opeklinam, deloma pa težkim zmečkaninam. Vest o nesreči je izzvala v Brnu veliko potrost, ker se boje, da je med žrtvami tudi več domačinov.

Kakor se izve, je nastala nesreča vsled napako postavljene kretine. Dalje domnevajo, da je strojevodja, ki je sam postal žrtev katastrofe, prezel znamenje »stoj«. Posebna komisija železniške direkcije je uvedla preiskavo, da ugotovi vzroke nesreče. Zvečer je bila proga še vedno zaprta in so morali vse vlake dirigirati na druge proge. Med potniki je bil tudi romarski gosposki minister Varescu, ki je le po naključju ušel smrti. Varescu je tik pred katastrofo odšel v jedini voz, ki je bil v sredini vlaka. Minister je sedel prej v drugem vagonu, ki je bil popolnoma razbit in v katerem je največ mrtvih in ranjenih.

Bratislava, 10. septembra. V vasi Tild se je pripetila nenavadna nesreča romarskega avtobusa, ki je zahtevala dve smrtni žrtvi. Pri nekem železniškem prehodu, ki ni bil zavarovan z zatvornicami, je stroj nekega osebnega vlaka zadrl v nabito zaseden avtobus z romarji. Dve osebi sta bili ubiti na mestu, 15 potnikov je bilo težko in 20 lahko ranjenih.

Grozna nesreča pri avtomobilski dirki v Monzi

S hitrostjo 200 km se je zaletel dirkalni avto med občinstvom. Katastrofa je zahtevala 23 mrtvih, 5 smrtno in 36 težje ranjenih

Milan, 10. septembra, d. Na dirkališču v Monzi se je pripetila pri včerajšnji avtomobilski dirki za šesto evropsko nagrado strahovita nesreča, ki je zahtevala ogromno število človeških žrtv, tako da jo prištevajo med največje avtomobilske nesreče na svetu. O nesreči se doznajajo sledeče podrobnosti:

Kakor vsako leto je tudi letos obiskalo avtomobilske dirke v Monzi pri Milanu rekordno število gledalcev. Izredno lepo vreme je privabilo letos na dirkališče 80.000 oseb. Tribune so bile polne elegantnega občinstva. Ob 10.30 je dal državni podtajnik v ministrskem predsedstvu Giunta znak za start. Na dirki je sodelovalo 22 vozačev. Že v petih krogih so dirkači vozili s hitrostjo 140 km na uro, kar so na ravni delih proge zvišali na 220 km. Vozač Mazeratti je že v drugem krogu menjal vozilo. Do usodepolnega 17. kroga je bil peti in prevozil ravno 170 km, ko se je zgodila strahovita katastrofa. Bilo je točno 11.30. Štirje avtomobili so vozili skoraj v isti črti ter zavili na dolgo ravno progo, pred tribuno. Mazeratti je na »Talbotu« vozil tik za vozačem Forestijem na »Bugattiju«. Mazeratti je pospešil hitrost svojega voza, da bi prehitel nasprotnika. Pri tem pa je zadelo sprednje kolo Mazerattijevega avtomobila v zadnje kolo Forestijevega s fantastično hitrostjo zletelo iz proge. Avtomobil je v velikem loku preletel tri metre širok jarek ter

zletel sredi med občinstvom, ki je stalo na širokem prostoru pred tribuno. Avtomobil je zletel s tako silo med goste vrste gledalcev, da je 10 m na okoli pokosil ljudi kot klasje. Voz je obležal na kupu mrtvih in ranjenih.

Pomožna akcija je šla le počasi od rok, ker prireditelj niso bili pripravljeni na tako nezgodo. Mrtve in ranjence so prepeljali s privatnimi avtomobili v bolnice. Med občinstvom je izbruhnila panika. Vse je v paničnem begu zapuščalo dirkališče. Žene so se onesveščale, drugi pa so iskali svoje med žrtvami. Dirke so se kljub zahtevi občinstva, naj se prekinajo, vršile do konca. V nadaljem poteku sta se dogodili še dve nesreči, ki pa k sreči nista zahtevali žrtv.

Se le, ko se je razburjenje množic nekoliko poglobilo in je prispela na kraj nesreče rešila ekspedicija, se je ugotovilo, kako strahovita je katastrofa. Dirkača Mazerattija so našli 30 m daleč v stran z razbito lobanjo, na tribuni pa je bila ogromna mlaka krvi, v kateri je bil cel kup dobesedno ztrepanih in razmesarjenih trupel. Krog in krog je bilo vse polno ranjencev, ki so obupno klicali na pomoč. Katastrofa je po uradnih ugotovitvah zahtevala 19 mrtvih, 5 smrtno in 36 težje ranjenih, dočim število lahko ranjenih uradno ni niti ugotovljeno. Po prevozu v bolnico so umrli še štirje ranjenci, tako da znaša število mrtvih žrtv nesreče 23.

Briandov odgovor nemškemu kancelarju

Na včerajšnji seji Društva narodov je Briand odgovoril na nedavna izvajanja nemškega kancelarja. — Zmanjšane nade na izpraznitev Porenja. — Volitve v Svet D.N.

Zeneva, 10. septembra, s. Na današnji seji Društva narodov je bil po dolgi debati s 27 proti 23 glasovom odklonjen predlog, da se prizna Kitajski ponovna pravica izvolitve v svet D. N. Za sprejem tega predloga bi bila potrebna četverpetinska večina, to je najmanj 34 glasov.

V nadaljevanju razprave o tajniškem poročilu je finski zunanji minister Procopce poudarjal važnost razorožitve za stabilizacijo miru ter govoril nato o pobudi Finske, naj bi se Društvo narodov bavilo z alkoholnim vprašanjem. Ta pobuda ne gre za tem, da bi Društvo narodov prevzelo prohibicijsko propagando, temveč da bi se Društvo narodov bavilo z alkoholizmom in tihotapstvom alkohola, to je s problemom ki zadeva mnogo držav.

Nato je kritiziral irski zastopnik Blythe način volitev v svet ter priporočal, naj bi se uvedla proporcionalna volilna pravica, ki bi temeljila na zemljepisnih in političnih skupinah.

Viharno pozdravljen je stopil na govorniško tribuno francoski zunanji minister Briand, ki se je v svojem govoru dotaknil vseh važnejših problemov miru ter nastopil precej ostro proti govoru državnega kancelarja Müllerja, ki ga je imel pred nekaj dnevi. Naglasil je, da je Društvo narodov trenutno edini pravi čuvár miru. Brez Društva narodov bi ne bilo prišlo niti do ločnega pogodbe, niti do protivolnega pakta, ki je bil nedavno podpisan v Parizu. Krivično je, če skušajo danes Brianda očitati, da zeva med njegovimi besedami in dejanji globok prepad. Res je le to, da je ženevska mirovna organizacija od svojega

obzruha preprečila več vojn, ki bi bile sicer izbruhle, eno pa ustavila, ko je že izbruhnila. Na poti k miru je bilo treba seveda premostiti številne in težke zapreke.

Glede razorožitvenega problema je izjavil Briand, da na popolno razorožitev na kompen. na morju in v zraku zaenkrat ni mogoče misliti. Neka mogočnost država, ki ne pripada Društvu narodov, je svoje oborožitve povečala in se celo ponosa s tem. Nemčija ima sicer samo armado sto tisoč mož, ki pa je popolnoma svojevrsna in služi lahko v danem primeru kot kader za ogromno armado. Z obudovanjem je svet Društva narodov zasledoval veliko energijo in produktivno zmoglost, s katero je Nemčija zgradila svojo trgovsko mornarico zopet tako, da je danes najmočnejša na svetu. V istih ladjedelnicah, kjer grade mirovne ladje, bodo lahko v danem primeru izdelovali tudi vojne ladje in material. Vsi ti faktorji so elementi, ki zavlačujejo omejevanje oborožitve. Najvažnejše je pri tem odločna volja, da bodo narodi stalno podpirali delo Društva narodov za mir. Že danes lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da se je borba za oborožitev ustavila in da se bodo oborožitve še bolj znižale.

Zeneva, 10. sept. s. Na popoldanski seji zasedanja Društva narodov so se vršile nadomestne volitve v svet Društva narodov. Odanih je bilo 50 glasov, dočim znaša absolutna večina 26. Prejele so Španija 46, Perzija 40 in Venezuela 35 glasov. Ostali glasovi so bili oddani posamič. Omenjene tri države so bile s tem izvoljene za tri leta kot nestalne članice sveta Društva narodov.

Klerikalci hočejo nasilno razgnati občinski svet v Kranju

Za sklep, ki ga je storil svet l. 1924, naj bo odgovoren novi obč. svet! — Logika Koroščevega pendreka.

Is Kranjske nam poročajo, da nameravajo klerikalci razpustiti občinski svet mesta Kranja. Poročilo objavljamo na 3. strani.

Znano je, da je kranjska občina ena najzvojnijih v naši državi in še posebej v Sloveniji. Trezno gospodarstvo in dalekovidna komunalna politika župana C. Pirca sta prinesla mestu Kranju krasen razvoj, dvignila obče blagostanje ter iz naše gorenske metropole napravila industrijsko središče, ki daje tisočim in tisočim novega zaposlila in novih življenjskih možnosti. Ta vzorna občina, ki je trdno v rokah SDS, je klerikalcem trn v peti. Pri vsaki priliki ji delajo težkoče in stalno ji streežjo po življenju. Lani v juliju so se vršile nove občinske volitve. Da bi omajali moralno volilcev in spodkopali avtoriteto župana Pirca, so klerikalci zasnovali načrt, da tik pred volitvami razpustijo obč. odbor, katerega funkcijska doba je že itak potekla, suspendirajo občinsko avtonomijo s postavitvijo komisarija ter dosežejo odgoditev volitev. Poslali so nad občino posebno revizijsko komisijo, ki se je mučila ves teden, da bi našla v obč. gospodarstvu kakšno pogrsko, ki bi mogla biti povod za izvršitev grde nakane. Zaman. Vse je bilo v vzornem redu in akoravno si je dr. Korošček v blejskem paktu dal od Vukičevića zagotoviti tudi razpust kranjske občine, se vlada končno vendar ni upala izvršiti očitnega protizakonitega nasilja. Razpust je ostal pobožna želja in obč. volitve so se vršile. Končale so z naravnost katastrofalnim porazom intrigantov in župan Pirc ter z njim SDS je dobila s popolno zmago najslajnejše zadoščenje.

Slabo pozna klerikalce, kdor misli, da so jih volitve kaj naučile. Sedaj se je pridružil njihovim motivom še mlačevalna strast in ubiti avtonomijo nai-

vzornejši občine, ki ima greh, da je napredna, je postala nekaka »častna« zadeva klerikalnega vodstva.

Medtem je občinski odbor prevzel vse občinske agende, v notranjem ministru pa je zavlada Korošček pendrek. Ali je mogoče najti lepšo in ugodnejšo priliko, da se izvede stara nakana? Trebalo je izmisliti le kakršenkoli povod kot formalno, četudi še tako abotno opravičilo. Po dolgem iskanju so ga našli. Občinski odbor je »na pritožbo naenkrat «dognal», česar lanska revizija ni videla, da sklep občinskega odbora kranjskega iz l. 1924., odnosno dne 14. decembra 1925., ki se tiče aranžmana občine z Jugočeško tvornico tkanin glede nekih parcel, formalno ni bil pravičen in da tudi ni ustrezal stališču velikega župana kot takratne nadzorstvene oblasti. Te nepravilnosti sicer dosedaj — in od tega so potekale že 4, odnosno 3 leta! — nobena nadzorstvena oblast ni tudi lanska revizijska komisija, ki se je mučila v Kranju polnih 8 dni, ni videla, a to nič ne de. Občinski odbor jo je »dognal« letos 3. avgusta 1928. ter je dotični sklep razveljavil. Upravno sodišče bo občinski odbor že podučilo o pravilnosti njegovega »dognanja«. A to na tem mestu ni važno. Glavno je, da hočejo klerikalci iz dejstva, da je bil občinski svet sprejel dozdnevno nepravilen sklep, izvajati zaključek, da je za to odgovoren sedanji, dne 24. julija 1927. Izvoljeni občinski svet!

To je logika, ki postavlja seveda vse zakone in vse reprezentacijske principe na glavo in ne more biti nasilju niti za figovo pero. Toda zakon in logika sta klerikalcem hekuba, če gre za to, da izvedejo svoje naklepe. V naši državi je zavlada brezpravje in pendrek je edini argument hegemonistov in njihovih hlapcev. Oni hočejo z vso silo, da se jim bo s pendrekom vračalo.

Peklenski fašistični načrti proti našim primorskim rojakom

Fašistični listi nadaljujejo s hujskanjem proti ostankom slovenskega časopisa in zahtevajo, da se za »Edinost« zatru tudi vsi še ostali listi. — Po fašističnih računih v 50 letih ne bo več v Primorju nobenega Slovenca in Hrvat

Trst, 7. septembra. Kdor je mislil, da se bodo fašisti zadovoljili z obustavitvijo tržaške »Edinosti«, se je zelo motil. Njihov jasen namen je, da se v najkrajšem času uniči ves jugoslovanski tisk v Italiji, da se zatru vsi naši listi. Glavno glasilo primorskega fašizma »Il Popolo di Trieste« je nazvalo to barbaro protikulturno divjanje fašističnih oblasti proti našim listom — »spokojno in sponosno kirurško«, a goriska »Vedetta dell' Isonzo« je pozdravila ustavitve »Edinosti« z naslednjo nesramno hujskaško pripombo:

»V Trstu so ukrenili izkoreninjenje nekega raka: obustavitve onega lista, ki se je imenoval »Edinost«. Obstoji pa še drug nevaren rak: »Goriška Straža«. Kdaj ga izkoreninijo?»

»Tržaški »Popolo« pa dostavlja temu podemu ovaduškemu hujskanju goriskega lista: »Čisto prav! Po dolgem, kar najpogostejšem pretehtovanju se je prišlo sedaj do popolne gotovitosti, da ima slovanski tisk protitalijanske cilje, protitalijanske v vsakem smislu. In kolikor bolj zaslužijo drugojekzični naklonjenost in pobudo, toliko bolj je treba oddeliti od njihove bodočnosti vse, kar nasprotuje lojalnemu vedenju.«

List pravi nato, da pri tem ne gre vedno za velike kirurške operacije, temveč da je treba tudi odpraviti »ture« in da obstoji poleg »Goriške Straže« še več drugih slovanskih lističev, ki slabo zakrivajo svoje namene, in da so v zvezi s temi listi tudi dopisniki jugoslovanskih listov, nepomirljivo sovražnih Italiji in fašizmu, ki so še vedno člani kakega fašističnega novinarskega sindikata. Fašistični list hoče pač reči s tem, da je treba nemudoma zatreti tudi vse še ostale naše liste in izključiti iz novinarske organizacije tudi še vse ostale slovenske in hrvatske novinarje, kakor je tržaška novinarska organizacija, fašistični sindikat, že izključila vse urednike »Edinosti«, češ da niso vredni, da bi bili njeni člani.

»Popolo« namiguje prav posebej, da je treba zatreti tržaški »Mail List«, ker je v svoji številki od 7. t. m. — »Popolo« v zlobi nalašč navaja v slovenskem jeziku datum lista: »v Trstu, petek 7. septembra 1928 (Leto VII)« — objavil »potvorbena« poročila o posetu vojvodinje d' Aosta v kraških in vipavskih otroških vrtcih »Italie Redente«, ker je pisal v dopisu iz Sempasa tako-le:

»V nedeljo je dospela v našo vas vojvodinja d' Aosta. Ob tej priliki se je otvoril italijanski otroški vrt. Vpisanih je šest otrok. Sempas se prazni. Okoli 250 oseb, večinoma mladih, se nahaja v Ameriki. Samo za potovalne stroške se je plačalo okoli 300.000 lir. Nekateri iščejo dela tudi v Jugoslaviji.«

Da bodo državne oblasti, tržaška in gorška prefektura, ugodile zahtevi fašističnih listov, ni dvoma. Kakor so ji ugodile, ko je šlo za »Edinost«, jim ugodijo tudi za ostale naše liste. Šla sta si tržaški prefekt in provincialni tajnik izprosil dovoljenje za to od samega »duceja«. In da se »zakonit« postopek čaka »Goriško Stražo« in boljši dokaz dejstvo, da je bila zadnja številka »Goriške Straže« od 5. t. m. že zaplenjena. Tako so pričeli tudi pri »Edinosti«. Sledila je »posvaritev« in potem odstavitev odgovornega urednika; enak »zakonit« postopek čaka »Goriško Stražo« in vse ostale naše liste.

Kmalu bo konec vsega našega tiska v Italiji. »Spokojno in sponosna operacija« bo izvršena! Nato pa pride ono, kar napo-

veduje tržaški »Piccolo«: »Nacionalna melioracija od meji: delovanje v globino.«

Predvsem pride »notranje preseljevanje«. V vseh večjih krajih na Primorskem se mora omogočiti s posebnimi državnimi krediti naseljevanje vseh mogočih delavcev, kmetovalcev, vrtnarjev, obrtnikov itd. Iz starih pokrajin Italije, zlasti pa iz podalpskih krajev V petdesetih letih morajo biti kraji kakor Trbiž, Rabelj, Bovec, Kobarič, Tolmin, Cerkno, Idrija, Postojna, Trnovo, Ilirska Bistrica, Kanal, Solkan, Ajdovščina, Vipava, Senožeče, Razdrto, Stanič, Komen, Sežana. Podgraj polnomna italijanski in iz njih se bo obenem italijanstvo uspešno širilo tudi po vsej okolici. Se lažje pa bo raznarodovanje ob železnici, zlasti v obmejnih postajah, kakor v Podbrdu, in sploh tam, kjer je nastanjen večje število železničarjev, kakor v Sv. Luciji, St. Petru na Krasu, Davči, Herpeljah i. t. d.

V petdesetih letih, tako sodijo fašistični listi, ne bo v našem Primorju niti enega Slovenca, niti enega Hrvata več, v petdesetih letih bo naše Primorje popolnoma italijansko!

Značilne demisije radi ponesrečene Nobilove ekspedicije

Rim, 10. sept. g. Pred nekaj dnevi je milanski župan Belloni podal ostavko na svojo župansko mesto, ki jo je Mussolini sprejel. Demisijo Bellonija spravlja po njegovi okolici v zvezi s ponesrečeno polarno ekspedicijo Nobila. Znano je namreč, da je dal Belloni pobudo za financiranje italijanske polarne ekspedicije in da je kljub odporu Mussolinija s podporo nekaterih milanskih finančnikov dosegel, da je v vsej naglici pripravljena ekspedicija krenila proti severu. V milanskih krogih zatrjujejo sedaj, da je Belloni počakal z demisijo nekaj časa, da bi zabrisal vtis, da je demisija v zvezi z nesrečnim izidom Nobilove ekspedicije. Odstopu Bellonija je kratko nato sledil odstop turinškega župana admiral Sambuga. Kmalu nato je tudi rimski guverner princ Spaga Potenziani s pristankom Mussolinija odločil svoje mesto, ki ga je po njem prevzel princ Buoncompagni Ludovigi. Spremembe na važnih upravnih mestih pa s tem še niso bile zaključene. Takoj nato je podal demisijo florentinski podestast senator Garpassi, čigar naslednik še ni imenovan. Spremembe na teh važnih upravnih mestih so izzvale v političnih krogih precejšnjo pozornost.

Čičerin pride v Berlin

Berlin, 10. sept. s. Ruski komisar za zunanje zadeve Čičerin je danes na večerndem bolezenskem potovanju po morju prišel v Stettin. Čičerin bo odšel naprej v Berlin, kjer bo ostal nekaj dni in se udeležil pogrebne svečanosti umrlega moškega poslanika grofa Brockdorff-Rantzaua.

Reorganizacija konzularne službe

Beograd, 10. septembra. P. Danes je bila otvorjena v ministru zunanjih del konferenca predstavnikov vseh zainteresiranih ministrstev, na kateri razpravljajo o reorganizaciji naše konzularne službe v inozemstvu. Na konferenci sodelujejo predstavniki skoro vseh ministrstev

Ljapčev vrnil mandat

Sofija, 10. septembra g. Ljapčev je dopolnje vrnil kralju mandat za sestavo vlade, ker je pri svojih poizvedbah zadel na neuporabne ovire. Nad 80 poslancev močna opozicija zastopa intransigentno stališče, da bo vsako vlado, v kateri ne bo Vlkova, vrnil čim se pojavi v Sobrajnu. Ljapčev je poročal kralju o težavah pri sestavi vlade, ter mu nato vrnil mandat. Mnogo se govori o tem, da bi bil izid izhoda iz krize razpis novih volitev.

Sofija, 10. septembra s. Odbor makedonskih stvjuščih je poslal Cankovu in Burovu grožnja pisma, v katerih ju svari, naj ne zasledujeta dalje makedonskega odbora in njegovih članov, ker bo odbor v nasprotnem primeru našel sredstva in pota, da ju odstrani.

Dr. Maček in Pribečević

Zagreb, 10. septembra. n. Dr. Maček se je zvečer razgovarjal z novinarji, ter jim na razna vprašanja med drugim sporočil, da bo prihodnja seja vodstva KDK v četrtki v Zagrebu, ne pa v Splitu, kakor je bilo prvotno namenavano. Ko so ga novinarji opozorili na izjavo Ljube Davidovića in pisavo beogradskega tiska, ki naglašajo, da bi bilo treba slišati mnenje dr. Mačka o politični situaciji, je dr. Maček odvrnil: V svojem govoru v Zapršiću sem jim dal odgovor, ki jim gre. Kruto pa so se prevarili, če so mislili, da bom jaz desaviral Svetozarja Pribečevića.

Referati poslancev KDK

Zagreb, 10. sept. n. Danes ni bilo običajnih konference vodstva KDK. V sabor so prihajali le posamezni poslanci, ki so obveščali o posameznih od svojih sestankih in shodih na minule praznike. Med drugim je posl. Vilder poročal o kmečkem prazniku na Bledu. V razgovoru z novinarji je posl. Vilder opisal postopanja policije proti govornikom in naglasil, da bo KDK posegla po drugih sredstvih borbe proti vladi, če bo ta še nadalje skušala zabranjati njene shode.

Velik zbor KDK v Dalmaciji

Šibenik, 10. septembra n. V Vodicah se je vršil večer veliki shod KDK, ki se ga je udeležilo nad 4 tisoč ljudi. Kot glavna govornika sta nastopila poslanca Sava Kosanović in Rude Bačinčić. Govornika sta obravnila politično situacijo in opisala borbo ki jo vodi KDK. Zborovalci so obema živahno pritrdili ter jima pred in po shodu prirejali navdušene ovacije. Po zaključku shoda je krenila povorka po mestnih ulicah ter vzklikala proti vladi in proti režimu. Veliko razburjenje je izzvalo postopanje oblasti, ki so dale vse trg, na katerem se je vršilo zborovanje zasedsti po žandarjih. Zborovalci pa so se na poziv poslancev vedli zelo disciplinirano, tako da ni prišlo niti do najmanjšega incidenta, če tudi se je videlo, da množice le s težavo brzdajo razburjenost ob pogledu na štrleče bajonete.

V Beogradu zabranjeni zagrebaški listi

Zagreb, 10. sept. r. Po nalogu šefa političnega oddelka policijske direkcije v Beogradu, znanega Acimovića, ne smejo v poslednjem času prodajalci listov razpečavati »Hrvata« in »Narodnega Vala«. Doznan je, da je Acimović dal svojim uradnikom, naj takoj po prihodu zagrebaških brzovalov v Beograd zaplenijo vse izvođe gornjih listov.

Današnji »Hrvati«, ki objavlja to vest, je mnenja, da bi se moralo na te ukrepe odgovoriti s protukrepi v Zagrebu in drugih hrvatskih mestih.

Avtobusni promet v Ljubljani

Včeraj popoldne se je vršila v Ljubljani na progi Vič-Ljubljana mesto-Črnuški most in obratno poskusna vožnja z dvema avtobusoma, ki ju je nabavila mestna občina Ljubljanska pri trdku »Steyer«. Poskusni uradni vožnji so prisostvovali mestni župan dr. Puc, podžupan prof. Jarc, ravnatelj mestnega Gradbenega urada inž. Prelošček, inž. Mačkovešek, ravnatelj dr. Zarnik, več občinskih svetnikov in ostalih javnih funkcionarjev. Avtobusa sta svojo nalogo rešila, kar se le da izborno. Zaenkrat bo uvedena proga Vič-Črnuški most skozi mesto in obratno. Na ostalih progah bo promet vzpostavljen v najbližji bodočnosti. Avtobomila vozita v eni smeri po 30 minut, v čemer pa so že vračunane tudi pavze na postajališčih. Promet prične danes jutraj.

Vozni red bo provizorično sledeči: Avtobomila odhajata s svojega mesta na Vič in pri Črnuškem mostu ob 7. uri zjutraj in se zamenjata vsake pol ure. Srečata se v centru mesta. Avtobusni promet obratuje zaenkrat od 7. ure zjutraj do 21. ure zvečer.

Cenik na omenjeni progi je sledeči: Od glavne pošte do Bavorskega dvora, Sv. Krištofa, mitnice in do Brinja 2 Din. do Urbančev 3 Din, do Ruskega carja 4 Din in do Aleša in Črnuškega mosta 5 Din za osebo.

Od glavne pošte do Zvezde, Rimske ceste, Tržaške ceste in do mitnice poleg tobačne tovarne 2 Din, do milarne pri Delavskem domu 3 Din in do cerkve na Viču tudi 3 Din.

Proga Črnuški most-cerkve na Viču bo veljala: po postajah: gostilna Aleš 2 Din, gostilna Ruski car 2 Din, gostilna Urbanček 2 Din, Brinja 3 Din, mitnica 3 Din, Sv. Krištof 4 Din, Bavorski dvor 4 Din, glavna pošta 5 Din, Kongresni trg 5 Din, Rimska cesta 5 Din, Tržaška cesta 6 Din, mitnica 6 Din, milarna 7 Din in cerkev na Viču tudi 7 Din.

Obratno pa bo veljala vožnja na progi cerkev na Viču — Črnuški most: milarna 2 Din, mitnica 2 Din, Tržaška cesta 2 Din, Rimska cesta 3 Din, Kongresni trg-Zvezda 3 Din, glavna pošta 3 Din, Bavorski dvor 4 Din, Sv. Krištof 4 Din, mitnica 4 Din, Brinja 5 Din, gostilna Urbanček 5 Din, gostilna Ruski car 6 Din, gostilna Aleš in Črnuški most 7 Din.

Prva cona velja vedno 2 Din, vsaka nadaljnjaja cona pa po 1 Din

Smernice in zahteve narodnega delavstva

Resolucije kongresa Narodne strokovne zveze v Ljubljani 9. septembra 1928

V nedeljo, na drugi in glavni dan kongresa narodnega delavstva, se je vršilo na Taboru manifestacijsko zborovanje kot proslava dvajsetletnice obstoja strokovne organizacije narodnega delavstva. Udeležba delavskih delegatov in zastopnikov drugih organizacij je bila izredno lepa, tako da je bila velika taborska dvorana polna. Navzoči so bili poleg drugih tudi nar. posl. dr. Kramer, ljubljanski župan dr. Puc, poslovedski predsednik občinske organizacije SDS Adolf Ribnikar, delegacija vestfalskih delavskih organizacij s predsednikom Bolho na čelu itd.

Kongresu je predsedoval predsednik NSZ Rudolf Juvan, ki je v uvodnem referatu orisal razvoj narodnega delavskega pokreta. Za njim so pozdravili kongres župan dr. Puc, predsednik Bolha, posl. dr. Kramer, zastopnik Delavske zbornice Kosem, predsednik ZKD ravnatelj Jug in zastopnik Zveze privatnih nameščencev Zemljič. Obč. svetnik Rupnik je čestital v imenu članstva NSZ predsedniku Juvanu k njegovemu 20letnemu jubileju delovanja v narodnem delavskem pokretu, nato pa je prečital referat službeno zažrtanega dr. Bohinca »Socialna zakonodaja in socialna politika pri nas in drugod«. Obl. posl. Ivan Tavčar je referiral o načelih in ciljih NSZ in o položaju delavstva v Jugoslaviji. Obširnejše poročilo o poteku kongresa je objavil »Ponedeljek«, oba izredno zanimiva referata dr. Bohinca in Ivana Tavčarja pa bomo ob priliki priobčili še v »Jutru«. Pred zaključkom kongresa so bile soglasno sprejete naslednje programatične, tudi za širšo javnost važne in zanimive

resolucije:

I. 1. Država ni le nacionalna in kulturna zajednica svobodnega naroda, ampak je tudi gospodarska in socialna organizacija. Brez gospodarskega in socialnega blagostanja ni nacionalne svobode in kulturnega napredka. In prav socialni in gospodarski del naše državne organizacije je najšibkejši.

Delovno ljudstvo se zaveda, da bo njegov obupni položaj še le takrat ugodnejši, ko zavlada v državi socialna miselnost, ko zavlada v državi red in poštenje, enaka pravica za vse državljane in vse pokrajine. Prav zato vsopamo mi delavci, varujoči svoj eksistenčni interes, v vrste bojne fronte prečasnega naroda, ki je napovedal neizprosno, nepopravljivo borbo srbijanski čaršiji in njenim priveskom, in hočemo zato tudi z vsemi silami podpirati stremeljena koalicijske kmečko-delavske demokracije.

2. Akcije za zboljšanje delavskega položaja v državi ne morejo ostati v okviru ene strokovne organizacije. Izrekamo se za enotno delavsko fronto v vseh borbah in vprašanjih, ki so skupna vsem delavcem.

3. Pozivamo vse nam sorodne strokovne organizacije delavcev in nameščencev, da se pridružijo našemu predlogu za ustanovitev skupnega strokovnega sveta.

4. Želimo, da se ustanovi vzajemnost vseh slovanskih nacionalnih strokovnih organizacij, ki bi v delokrog svojih držav in v mednarodnem svetu vplivala in urejala socialne, gospodarske in kulturne razmere delavstva.

II. V pogledu svojih načelnih smernic bodočega dela posebno povdarjamo:

1. da vidimo v nacionalizmu ogromno vlogo moralne sile in velikih kreposti in da smo bili in da ostanemo nacionalisti. Naša narodnost je socialna, je etična narodnost, humaniteta, pravčnost, poštenost;

2. da je naš cilj socializacija vseh produktivnih sredstev, celega gospodarstva, da ne bo imel delavec na uspehu dela samo materialni, ampak tudi etični interes;

3. da more bodoči boljši družabni red sioneti samo na etični kulturi in da je zato naša prva naloga dvigniti ljudstvo iz nevednosti in mlačuže mračnajašva in mu dati vse srčne in umstvene predpogoje, da obvlada produkcijska sredstva;

4. da je naša organizacija izrazita predstavništva delavstva, ki hoče najdoslednejše voditi borbo za njegovo gospodarske in socialne interese.

III.

1. Zahtevamo striktno izvajanje socialne zakonodaje. Z ogorčenjem odklanjamo že samo vsak poskus, ki bi hotel poslabšati že itak pomankljivo socialno zakonodajo. S posebnim povdarkom zahtevamo popolno izvedbo osemurnika in nedeljskega počitka.

2. Izvesti je brezposelnost zavarovanje. Obstojenje podpiranje brezposelnih je nezadostno. Sramota je, da rudarji, ki so najbolj izpostavljeni brezposelnosti, brezposelnih podpor niti v najmanjši meri niso deležni.

3. Zahtevamo najostrejšo zaščito domačih delovnih moči in se izrekamo za posebno obremenitev podjetij, katera zaposlujejo tuje delovne sile.

4. Strokovno šolstvo je na novo zakonito urediti, da dobimo za našo industrijo in obrt visoko kvalificirano delavstvo. Se posebej zahtevamo, da se vrši strokovni pouk ob delavniških in ob delovnem času, in da se posveča mladinskega vprašanja največje pažnje.

5. Kolektivne pogodbe so najučinkovitejši instrument za ohranitev socialnega mira ter konsolidiran razvoj gospodarstva. Zahtevamo, da se uvede zakonita obveznost kolektivnih pogodb.

6. Naredba o obratnih zaupnikih je pomankljiva in brez prave vrednosti za delavstvo. Zahtevamo revizijo navedbe, ki mora obsegati popolno zaščito obratnih zaupnikov pri izvrševanju njih funkcij.

7. Zahtevamo revizijo zakona o inspekciji dela, ki je strojno nepopoln in zlasti ne daje uradnim organom zadostno kompetenco, da bi mogli v vseh pogledih skrbeti za točno izvajanje vseh socialnih in higienskih predpisov. V inspekciji dela je treba pritegniti ženske moči in zdravnikarje ter ustvariti poseben zdravstveni institut za proučevanje obratne higijene. Število inspekcij dela je zvečati. Inspekcijo med rudarskimi in železniškimi obrati je priključiti splošni inspekciji dela.

8. Moderno delavno pravo in stvarna potreba zahtevata posebno ureditev delavskega sodstva. Imamo sicer obratna sodišča in razna razsodišča socialnega zavarovanja, vendar nam te ustanove ne jamčijo pravično in hitro presoje vseh slučajev.

9. Zahtevamo zakon o minimalnih mezdah, ki naj stoji na načelu, da mora biti najslabša mezdna točka, da krije duševne in telesne potrebe delavca.

10. Socialno politična zakonodaja ne sme prezreti delavčeve kulture. Prav tako mora biti zakonito urejena skrb za delavčovo higijeno; tuberkulozni problem je še danes nedotaknjen.

11. Zahtevamo stanovanjsko zaščito najemnikov. Dvigniti je stanovanjsko akcijo občin in drugih samoupravnih teles.

12. Neodložljiva je zakonita ureditev rudniške produkcije in distribucije in zahtevamo, da se že vendar enkrat uveljavljuje nov moderni rudarski zakon.

13. V vseh naprednih državah brez izjeme je danes socialno zavarovanje izvedeno za vse panoge. Pri nas poznamo le zavarovanje za slučaj bolezni in nezgod. Zahtevamo, da se zakonito izvede tudi starostno in invalidsko zavarovanje.

14. Vprašanje ureditve pred in medvojnih rent in pokojnin in splošno zavarovanje rudarjev še sedaj ni zadovoljivo urejeno. Prva in življenjska zahteva rudarjev in vsega naroda je zato, da se valorizirajo stare rente in pokojnine in da se rudarsko zavarovanje postavi na temelje, ki so v skladu z interesi rudarjev.

15. Odločno se izrekamo proti učinkoviti ministrstva za socialno politiko. Zahtevamo, da se ministrstvo za socialno politiko še izpopolni in reorganizira ter da posebno ne zanemari dolžnosti, da inicijativno poseže naša država v mednarodno socialno politiko in sodeluje v Mednarodnem uradu dela.

Pokrajinska razstava zaključena z velikim uspehom

V soboto in nedeljo je posetilo razstavo 34.000 ljudi.

Z uspehom letošnje pokrajinske razstave, smo lahko zadovoljni. Razstava nam je v resnici nudila več kakor smo pričakovali. To so kmalu spoznali tudi posetniki, ki so v soboto, zlasti pa v nedeljo obiskali privedev v tako ogromnem številu, kakor še nikoli. Samo v nedeljo je bilo na razstavi okrog 22.000 ljudi, v soboto pa 12.000, tako da je v dveh dneh obiskalo razstavo okrog 34.000 posetnikov. Kar pa je v vzgojno-poučnem pogledu predvsem razveseljivo, pa je to, da zlasti poset interesov z deželje še pri nobeni pokrajinski razstavi ni bil tako velik kakor letos. To je razumljivo, saj je bila letošnja razstava posvečena predvsem našemu kmetijstvu, odnosno 160-letnici obstoja Kmetijske družbe.

Za tako lep uspeh priveditve gre zaslu-ga na eni strani poštvalnim sodelavcem in strokovnjakom Kmetijske družbe, predvsem tajniku gosp. inž. Lahu, na drugi strani pa upravi vselejma ter aglinemu ravnatelju gosp. Dularju. Kmetijska razstava nam je z vsemi paralelnimi priveditvami pokazala, da je rezultat dolgotrajnega, podrobnega in vestnega dela. Zlasti v naravno-poučnem oddelku je bilo razstavljenega toliko dragocenega znanstvenega in statističnega materiala, da se je marsikdo z začudenjem vprašal, kje je bilo mogoče v tako razmeroma kratkem času privediti ves ta material. Posebno pohvalno moramo še omeniti poštvalno delo onih naših strokovnjakov, ki so po vseh naporih pripravili vse čas priveditve vodili naše kmetovalce po paviljonih in jim razlagali pomen vsakega razstavljenega objekta. S takim podrobnim delom med napredka željnimi kmetovalci bomo gotovo dosegli vidne in trajne uspehe.

O krasni razstavi plemenske živine je že včeraj obširneje poročal »Ponedeljek«. Pri premiranjih te živine je bilo podeljenih za krave 7 prvih nagrad po 500 Din, 11 drugih po 350 Din in 11 tretjih po 200 Din; za bike pa 5 prvih nagrad po 700 Din, 8 drugih po 500 Din in 12 tretjih po 250 Din. Skupaj je bilo za nagrade razdeljenih 20 tisoč 250 Din. Poleg tega so bile podeljene zlate kolajne Kmetijski šoli na Grmu, Zivnorejski zadruzi v Strugah, Zivnorejski zadruzi v St. Jurju, posestniku Jurkovici v Razvanju in posestniku Kobiju v Borovnici; dalje 7 srebrnih, 4 bronaste medalje ter 3 diplome.

Izredno uspešno je bilo zaključeno tudi tekmovanje harmonikarjev, za katero je kazalo obširno posebno veliko zanimanje. Za igranje na diatonizirani harmoniki je dobil prvo nagrado tehnik Avgust Stanko iz Ljubljane s 25. t. j. z vsemi dosegljivimi točkami; drugo Ivan Zajc iz Zgornje Šiške (22,25 točk); tretjo pa Jože Drofenik iz Mirne pri Mežici (22,10 točk). Vsi trije so sprejeli od izdelovalcev harmonik v dar najfinišne instrumente. Za igranje na hromatične harmonike pa si je priboril prvo nagrado Rudolf Pillich iz Maribora z vsemi 25 dosegljivimi točkami, ki je prejel dragoceno harmoniko; drugo nagrado pa g. Drago Korbar iz Zagorja (23,10 točk), ki je zaslužil lep kovčeg za svoj instrument. Tudi o tej priveditvi je že obširneje poročal »Ponedeljek«. Po tekmovalstvu so se harmonikarji podali na veselilni prostor, kjer so s svojimi igranjem v posameznih restavracijah kmalu prijetno dvignili razpoloženje. Zal pa je temu kmalu napravila konec naša policija, ki se je postavila na stališče, češ, da morajo imeti harmonikarji za igranje v gostilniskih oblastno dovoljenje. S tem nerazumljivim postopanjem je policija precej pokvarila veseli zaključek uspele priveditve.

Na veselilnem prostoru je bilo zadnje dni opaziti precejšnjo zanimanje za restavracijo gosp. Ivana Bajžla, kjer se je točilo zagrebško pivo. Dotični paviljon stoji sicer malo ob strani, toda ljubitelji dobrega java so ga prav kmalu iztaknili ter zatrjujejo, da je zagrebško pivo znatno boljše kakor ljubljansko. Če bi se v ljubljanskih gostilnah v večji meri točilo to pivo, bi morda tudi domače pivo postalo sčasoma boljše.

Končno naj še omenimo, da je imela pokrajinska razstava poleg moralnega uspeha, ki je bil prav za prav cilj vse priveditve, tudi precejšnjo kupčijsko uspeho. Dobro so odrezali razstavljalci kmetijskih strojev, pogonskih motorjev, kotlov za žganjekuhlo, dalje razstavljalci radio - aparatov in poništva ter razstavljalci drobnih potrebščin za gospodinjstvo. Poleg tega moramo še omeniti velik uspeh, ki ga je imelo s svojo razstavo društvo Zoo, ki si je s to priveditvijo pridobilo mnogo ljubiteljev in pa tudi prvo večje gnotno podlagu za nadaljnje uspešno delovanje.

Naši kraji in ljudje

Aretacija inž. Marka Kranjca

Razplet preiskave o umoru Egidija Perica. — Tudi bivši urednik »Orjune« Verbič aretiran. — Preiskava zavzema vedno širši obseg. — Policija ima baje v rokah material, ki pojasnjuje celo vrsto dosedaj zagonetnih zločinov

Ljubljana, 10. septembra. Predpreiskava zaradi umora Egidija Perica, ki jo vodi policija, kakor čujemo, še ni s sigurnostjo pokazala, kdo je dejanski morilec.

Zatrjevalo se je, da je daktiloskopični pregled morilskega orožja, kratka puška karabinka, ki so jo v soboto zjutraj našli pred hišo, raz katero je bil oddan usodopolni strel, pokazala odtis palca aretirane Josipa Kukca, vendar se zdi, da zaradi nejasnosti odtisa identifikacija ipak ni bila mogoča. Pozornost policije je medtem krenila še v drugo smer. Aretirana Kukca in Filip Kosec se smatrata sicer kot udele-

ožjo družbo, ki je vršila, opravičujoč se sama pri sebi z nacionalno potrebo, razne nezakonitosti. Smatra se, da spada sem tudi znani napad na carinski urad v Prestranku. Gotovo je, da je povodom razprave o tem napadu, zaradi katerega je bil pred ljubljansko sodnijo obtožen bivši Orjunas Samsa, prišlo med inž. Kranjcem in pokojnim Egidijem Pericom do ostrega konflikta. Inž. Kranjc je tožil Perica zaradi razžaljenja časti. Neposredno pred razpravo je »Orjuna« objavila proti Pericu strašen očevek, da je italijanski špijon. Pozneje je bil Peric tudi aretiran, a preiskava ni dognala ničesar. Izpra-

določen okr. sodnik dr. Kresnik, ki je že poprej vodil preiskavo v nekaterih aferah, ki so povodom sedanega zločina na novo otvorene. Sodna preiskava bo pokazala, koliko so dognanja policije točna in kako daleč gredo domnevane zveze med umorom Egidija Perica in drugimi zločini, ki se pripisujejo aretirancem.

Jaroslav Plzak †

Ljubljana, 10. septembra.

Rudarski nadsvetnik, vseučiliški profesor inž. Jaroslav Plzak, bivši ravnatelj celjske rudarske šole, je včeraj umrl. Rodil se je 31. maja 1876. v Brnu, študiral gimnazijo v Plznu, rudarsko akademijo v Příbramu, ter tehniko in pravo na praški univerzi. Leta 1902 se služboval kot rudniški inženjer v Idriji, kjer je kot Čeh vzljubil brate Slovence in se silno živahno na njihovi strani udeleževal nacionalno in politično ter je bil med rudarji splošno priljubljen.

Iz Idrije je odšel v Mostec na Češkem, med vojno pa v Galicijo. Začetkom oktobra 1918, se je vrnil zopet v Idrijo. Italijani pa so ga iz Idrije pregnali, nakar je deloval v velenjskem rudniku, od l. 1919. do 1927. pa je bil ravnatelj rudarske šole v Celju, katero je on ustanovil. Njegove zasluge za to šolo, ki uživa po vsej državi odlične sloves, so zelo velike. Da je bil mož velikih zmoglosti in inicijative kaže tudi dejstvo, da je bil poklican na ljubljansko univerzo. Le žal, da je tu deloval je kratek čas. Dolgo je že bolehal in zdaj mu je klica boleznin ugonobila plodovito življenje. Svoji tovarišem je bil vedno blag predstojnik, svojim učencem pa izvrsten vzgojitelj in nekaj drugi oče. Številni Slovenci ga bodo ohranili v najlepšem spominu. Pogreb mnogozastupnega pokojnika se bo vršil danes izpred hiše žalosti na Ahacjevi cesti 13., k Sv. Križu.

Pred razpustom kranjskega občinskega zastopa

Kranj, 10. septembra

Vsem je še v dobrem spominu lanski poskus klerikalcev, ki so hoteli tik pred občinskimi volitvami doseči razpust kranjskega občinskega odbora, ki pa je zaenkrat izostal. Sedaj, ko imajo klerikalci vse čimtelje državnih in samoupravnih oblastev kot nadzorstvenih oblastev nad občini v svojih rokah, poskušajo vnovič doseči razpust. Kakor pripovedujejo klerikalci v poznih nočnih urah po kranjskih gostilnah, je ljubljanski veliki župan že pripravil razpust. Oseba, ki je baje določena za gerenta, se je že vživela v to vlogo ter oblastno in samozavestno nastopa.

Ker iz lanske skušnje vemo, da ti pononjaki radi prej izbeležijo kako zaupno namero, mora biti na tem že nekaj resnice.

Kot pripravo za razpust je ljubljanski občinski odbor izdal odlok, s katerim se razveljavlja neki sklep, sprejet že pod prejšnjim občinskim odborom l. 1923! Ta odlok ljubljanskega občinskega odbora pa je v pravem oziru posebnost in prav gotovo ne bo držal pred upravnim sodiščem. Tega se klerikalci pač zavedajo, zato se jim tudi tako mudi z razpustom, še preden bo ta famozni odlok občinskega odbora podvržen kompetentni presoji in kritiki, ki bo prinesla klerikalcem v Kranju in njihovim znanim tukajšnjim pomagačem tako blamažo, kakor jo zaslužijo.

Spominsko narodno slavlje v Ptuj

Ptuj, 10. septembra.

Narodno slavlje v Ptuj se je pričelo v petek zvečer z akademijo v mestnem gledališču. Obisk je bil le srednje dober. V ložah smo videli prve goste, tako prvomestnika CMD notarja Hudovernika, tajnika CMD inž. Mačkoviča, odvetnika dr. Vašiča iz Novega mesta in g. Prekorskega, člana osrednjega odbora. Brat dr. Salamon nam je podal težko zgodovinsko domoljubno Sokola, ki proslavlja 20-letnico krstne slave. Telovadba je pokazala lepe uspehe naših pridnih Sokolov.

Na praznik smo pričakovali ob 9.45 dopoldne goste na kolodvoru. Ni jih prišlo toliko, kakor se je pričakovalo. Ker pa je bilo mnogo domačega občinstva, se je razvila prav lepa povorka pred mestni magistrat.

Tu nas je pozdravil z improvizirane govorniške tribune v imenu podružnice CMD g. dr. Tone Gosak. V široko zasnovanem govoru nas je vodil skozi vso zgodovino našega naroda. Podal je sliko dogodkov v letu 1908., razpravljal o jugoslovanskem prebujenju in prešel k današnjemu položaju naroda. Logični zaključek je bil glasen memento za spoznavanje med nami tremi brati, ker bomo sicer propadli vsi trije. Vzporedno je podal zgodovino CMD, kateri ostane za etično, nacionalno in socialno dviganje za vso dobo bodočnosti premnogo posla. Nemcem in »Nemcem« je predložil brutalno vedenje v preteklosti in današnje ugodno pozicijo. Imajo relativno več nemških šol kakor mi svojih, nahajajo se večkrat v osrednji vladi ter kraljujejo po raznih občinskih zastopih poleg nacionalno premalo zavedenih sorojakov. Kljub vsemu v časopisju neojalno zanikajo te ugodnosti popolne ravnopravnosti. Skupna pa je nam in njim bol radi nekulturnega postopanja s sorojaki znane velesile ob Adriji. Mi svojih Primorcev, Goričanov, a tudi Korošcev ne pozabimo nikdar. Ob koncu je govornik izrazil nade v srečno bodočnost CMD in Jugoslavije.

Naslednji govornik g. dr. Salamon je razpravljal o veliki preteklosti našega naroda od l. 1908. dalje ter je prešel na razmere v današnjem Ptuj. Sedanji klerikalni župan g. Brenčič je prvotno obljubil, da bo udeležence pozdravil v imenu ptujске občine sam. Nato se je premislil ter sploh zase in za ves občinski svet odklonil vsak pozdrav. Ob proslavi 20-letnice »Sokola« in dogodkov iz l. 1908. zahteva že čisto navenaden takt, da bi slovenski župan pred

Slike s kmečkega praznika na Bledu

Narodni poslanec dr. Albert Kramer govori zbranim množicam. Na levi nar. posl. Ivan Pucelj, na desni hrvaški katoliški župnik nar. posl. Pavle Matica.

Gorenjski planšar v veseli in zavidljivi družbi brhkih Gorenjč

mestnim magistratom pozdravil manifestacijsko zborovanje sam ali vsaj po namestniku. To se ni zgodilo, ker se je današnja slovenska SES udejvala tistim, ki so nas svoj čas pretepali. Te navedbe govornika so vzbudile glasno ogorčenje proti županu in občinskim svetnikom. Govornik je zaključil s pozivom na narodno delo, da dosežemo res popolno osvoboditev.

Kratko in temperamentno je končno izpregovoril še zastopnik akademskega društva »Triglava«. Pripomnimo, da so se »Triglavci« udeležili slavlja v znatnem številu in s praporom, kar so vsi navzoči pozdravljali z živahnimi simpatijami.

Po razhodu povrke so odšli telovadci v Ljudski vrt k vajam, drugi zborovalci pa k zborovanju CMD v Narodni dom in sicer znaten del v novi povorki za zastavo »Triglava«. V Narodnem domu so bili prav iskreno pozdravljeni zlasti tudi cificijelno od strani prvomestnika notarja Hudovernika, ki jih je povabil k sodelovanju pri obrambnem delu. (O zborovanju CMD priobčimo posebno poročilo.)

Popoldne in zvečer se je v Ljudskem vrtu vršil telovadni nastop, potem pa sijajno uspešna ljudska veselica.

Odličen dušni pastir

Iz Gornje Radgone nam pišejo: Oktobra lanskega leta smo dobili tukaj novega župnika v osebi g. Martina Gaberca. Premeščen je bil k nam od Sv. Križa nad Mariborom. Prvo njegovo dušnopastirsko delo je bilo, da je povikal za sto odstotkov in še več vse pristojbine za maše, pogrebe in druge cerkvene obrede. Nato se je spravil nad cerkvene stole. Odredil je, da se morajo na javni dražbi prodati vsi sedeži. Verniki, ki nimajo denarja in ne morejo plačati — starci in starke, ki pridejo po dve in še več ur daleč v cerkev, naj stojijo. Toda g. župnik ni imel popolnega uspeha. Odkločno so se mu uprli farani in sam sicer tako farovski-

vdami Janez je moral v svoji sveti jezi nastopiti proti »častitemu« gospodu. Župnik Gaberc je uvedel tudi pri nas dosedaj popolnoma neznanu boro za župnika. Dosedaj so imeli boro samo kaplani in organist ter cerkovnik, nikdar pa župnik, ki dobiva svoj delež v denarju. Znan je tudi slučaj, da si je naš župnik kot veroučitelj zapisal več šolskih ur, kakor je v resnici poučeval. Šolski vodja mu jih seveda ni priznal, pa se je pritožil na velikega župana. Tam so mu pritožbo zavrnil in ga poučili, da če tudi je župnik, sme zaračunati le toliko, kolikor je delal, in ne toliko, kolikor rabi za svojo nikdar polno malho.

Zna pa biti korajžen atlet in rokoborec naš gospod. Dne 2. septembra bi morala imeti tukajšnja klerikalna posojilnica svoj občni zbor. Ko je župnik videl, da je v manjšini in da bo pri volitvi propadel, je enostavno nasilno onemogočil zborovanje in izvršitev volitve. Navzočega uradnega revizorja, ki je proti temu nasilstvu in nezakonitosti protestiral, je zagrabil z obeh rokama in ga enostavno vrzel iz dvorane... Zadevo ima sedaj v rokah okrožno sodišče.

Prava senzacija pa je prišla na dan 3. le sedaj, ko se je zvedelo, da ljubi gospod župnik tudi nežni spol in da mu za nadlegovanje poročenih žen, ki pridejo po verskih opravilih v cerkev, niti cerkveni prostori niso presveti. Neki tukajšnji obrtnik je namreč vložil tožbo na škofijstvo radi tega, ker je župnik njegovo ženo, ko je prišla v cerkev po verskih opravilih, s silo objemal in poljuboval... Dolgo so padale razne diskretne opazke o župnikovem vedenju, o preprilaznem razmerju do neke gospodične itd., sedaj pa se o vsem tem že javno govori.

Te dni bo pri nas birma. Javnost je radovedna, kaj bo rekel na vse to gospod knezoškof in ali bo izvajal iz tega nujno potrebne posledice.

Češkoslovaška hazenska reprezentanca, ki je v soboto in v nedeljo nastopila v Ljubljani

Prizorišče zavratnega umora Egidija Perica

V ovalu Egidij Peric. Levo Skrlančeva vila v Riharjevi ulici, kjer se je v prvem nadstropju nahajalo Pericevo stanovanje. Zvezdica (*) označuje kuhinjsko okno, kjer je desno spodnjo šipo prodrla krogla, oddana v bližini okna podstrešnega stanovanja sosednje nove grajene vile v smeri pšice. Razdalja med obema stavbama iznaša 15 m.

ženca zločina, a neposredni storilec je bil po dosedanjem domnevanju do sedaj še

nepoznan tretji,

ki je baje takoj po umoru v spremstvu tovariša na motociklu, ki je last inž. Marka Kranjca, pobegnil iz Ljubljane in so ga videli na Gorenjskem. Ves aparat je na nogah, da ga izsledijo.

Karabinka iz tajnega arzenala na Vrhniki

Izgleda, da bo tudi vprašanje, odkod je morilsko orožje, kmalu razčiščeno. Zatrjuje se, da je bila karabinka prinešena z Vrhnike, kjer so oblasti izsledile cel arzenal orožja in eksplozivnih snovi. Vrhnikiški magazin je bil tekom današnjega dne zasežen in se pričakuje s tem v zvezi aretacija posestnika, pri katerem se je nahajalo omenjeno skladišče.

Dve novi aretaciji

Od nedelje na ponedeljek ponoči je bil aretiran bivši urednik »Orjune« Drežec Verbič, danes dopoldne pa veliki čelnik Orjune inž. Marko Kranjc, ki se je pravkar povrnil iz Skoplja ter bil takoj predveden na policijsko ravnateljstvo, kjer so ga po daljšem zaslišanju pridržali v zaporu.

Preiskava smatra, da je umor Egidija Perica dobro pripravljen in organiziran čin cele družbe ljudi in da ga je treba presojati v zvezi s celo vrsto drugih zločinov, ki so se dogodili v zadnjih letih, a so bili le deloma pojasnjeni oziroma so ostali popolnoma nepojasnjeni. Po izpovedbah prič in po drugih doznanih je slika, ki si jo je ustvarila preiskovalna oblast, kakor čujemo, naslednja:

Razmere v Orjuni

Nekaj članov bivše Orjune z inž. Kranjcem na čelu je tvorilo že več let

stili so ga. Napadi nanj pa so se ponovili in sedaj se mu je očitano konfidentstvo v prilog italijanskemu gen. konzulu Gavottiju. Peric je tožil ter pripravljaj za razpravo obširen, za zgoraj imenovano ožjo družbo baje zelo kompromitujoči material. Zabeležke o tem materialu so sedaj v rokah policije. Preden je prišlo do razprave, je Perica zadela morilska krogla.

Na podlagi teh Pericevih zabeležk in izpovedi prič smatra policija, da je postojala v Ljubljani

nekaka mašija

katero vodstvo da je tvoril inž. Kranjc z dvema, tremi tovariši in ki je imela svoje izvršne organe, za katere policija smatra v prvi vrsti aretirane Kukca, Kosca in Šemerla ter še dva, tri druge. Izvršene aretacije niso vse v zvezi z umorom Egidija Perica, temveč tudi z nekaterimi drugimi do sedaj nerazjasnjenimi zločini. Sem spada tudi umor rudarja Fakina v Trbovljah l. 1924. ter nekateri do sedaj še povsem nepojasneni napadi. V to zvezo se spravlja tudi zagonetna afera z bivšim fin. stražnikom Zakrajškom, ki je, nahajajoč se na obisku pri svoji materi v Radečah pri Zidanem mostu, izginil, a ga niso nikoli več našli. Zakrajšek je bil baje v posesti nekega kompromitujočega pisma.

Preiskava je do sedaj dognala, kakor se zatrjuje, še celo vrsto projektov in zasnov aretirane družbe, ki so pa ostali neizvršeni oziroma so se šele pripravljali. Baje so nekateri teh projektov naravnost fantastični. Zatrjuje se, da so pri nekaterih članih te družbe v zadnjem času prevladali povsem materialistični nagibi ter strast osebnega razračunavanja.

Kakor čujemo, bodo do sedaj aretirani okumljeni že tekom današnjega dne izročeni v redni sodnijski preiskovalni zapor. Kot preiskovalni sodnik je

POPOLNOMA NOVO!

PRVIČ V JUGOSLAVIJI!

Velika premijera mladosti, bogastva in lepote

V vrtincu ljubavi

(Posneto po glasoviti opereti »Dorine und der Zufall«)

V glavnih vlogah eleganca, krasna in temperamentna

FAY MARBE

katere divnolepi obraz in ljubki nasmešek je zavarovan za 50.000 funtov ter vešeli ljubavni trio

E. Verebes, Igo Sym in H. Thimig.

Na letovišču. Avtomobilska nezgoda. Na kmečkem plesu.

Zasačena v stanovanju prijatelja. Slučaj — na slučaj!

Sprava in poroka!

Zabava! Lepota! Smeh! Eleganca! Izvrstna godba!

Predstave ob 4., pol 6., pol 8. in 9. uri.

Telefon 2124.

Elitni kino MATICA.

Sledeče srečke drž. razr. loterije

so bile v III. razredu dne 7. t. m. izžrebane, in sicer:

Din 8.000 je zadeja srečka št. 99.738

Po Din 400 so zadela štev.: 5774, 40.535, 91.783, 91.788, 115.654, 10.827, 10.834, 10.917, 10.977, 10.996, 34.759, 58.295, 84.645, 99.713, 99.879, 109.756, 109.778, 120.110, 120.119, 120.177, 123.825, 123.925, 7.523, 20.137, 46.151, 70.204, 97.334, 97.341, 97.371, 97.416, 108.132, 108.174, 108.214, 108.217, 108.275.

Kdor hoče igranje nadaljevati tudi v 5. (milijonskem žrebanju) naj takoj pošlje izžrebano srečko, da mu pošljemo neizžrebano.

Zadružna hranilnica, r. z. z. o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta 19.

Domače vesti

* **Zbori KDK v mariborski oblasti.** Sodelujoči in prijatelji KDK opozarjamo na naslednje zbor: 15. t. m. ob pol 20. uri v dvorani Narodnega doma v Mariboru. Govorili bodo narodni poslanci gg. Pucelj, dr. Kramer, dr. Pivko in Večeslav Vilder. 16. t. m. ob 8. uri zjutraj pri g. Zelu v St. Janžu na Dravskem polju, ob 14. uri v Jugoslavcu v Račah. Govorila bosta narodna poslancina gg. Pucelj in dr. Pivko.

* **Premestitev v državni službi.** Referent pri agrarni direkciji v Ljubljani Ivan Verbič je po potrebi službe premeščen k okrožnemu agrarnemu uradu v Mariboru, telefonistinja Jožica Zavrtanik pa od poštne direkcije v Ljubljani k poštnemu uradu Bled.

* **Iz Uradnega lista.** Uradni list Ljubljanske in mariborske oblasti objavlja v številki 87 natečaj za pošto - telegrafsko pripravnikinjo I. in II. kategorije, na kar opozarjamo zainteresirane.

* **Razpored absolventov višje pedagoške šole.** Postavljeni so gg.: Mirko Mesojedec in Joško Babšek na učiteljsko v Ljubljani; Jožica Župevc in Večeslav Čopić na ženskem učiteljsko v Ljubljani; Gustaf Šilih na moškem učiteljsko v Mariboru ter Jožica Tomšič in Radovan Klopčič na ženskem učiteljsko v Mariboru. Nekaj absolventov še ni razvrščenih zaradi pomanjkanja učnih mest na učiteljskih; postavljeni bodo za nadzornike in ravnatelje meščanskih šol.

* **Odlikovanje.** Kralj je na predlog ministra prosvete odlikoval z redom Sv. Save II. razreda dr. Teodora Wickerhauserja, profesorja medicinske fakultete zagrebške univerze v pokoj.

* **Velika skupščina CMD v Novem mestu.** Prihodno, nedeljo dne 16. t. m., bo ob 11. dopoldne v gimnazijski telodavnici v Novem mestu letošnja velika skupščina Društva sv. Cirila in Metoda. Udeleženci imajo polovično vožnjo. Na postaji pri vstopu kupijo celo karto ter jo obdržijo, vračajo pa se z isto karto in potrdilom od družbe, da so se udeležili skupščine. Potrdilo o udeležbi dobi vsak pri zborovanju v Novem mestu. Iz Ljubljane vozi vlak zjutraj ob pol 8. vrne se v Ljubljano ob pol 9. zvečer. — Kdor se želi udeležiti skupne kosila (30 Din), se mora prijaviti z dopisnico ženski CM. podružnici v Novem mestu najpozneje do 13. t. m.

* **Kongres pravnikov odložen na pomlad.** Društvo »Pravniki« v Ljubljani javlja svojim članom, da je stalni odbor kongresa pravnikov na svoji seji v Zagrebu 9. t. m. soglasno sklenil, da se prihodnja skupščina, odrejena za mesec oktober 1928 v Skopje, zaradi tehničnih težav odgodi na pomlad 1929 in da se bo vršila ta skupščina po prejšnjih sklepih odbora v Skopju. Se ne poslani referati naj se pošljejo glavnemu sekretarju kongresa v Beograd preko pravnih društev do 1. decembra 1928 tako, da izide spomenica do novega leta 1929. Prispevki, ki so bili poslani za oktobersko skupščino, veljajo za pomladni kongres, ako se ne bodo zahtevali nazaj.

* **Profesor Maslaric izganjen iz Osijeka.** Kakor javljajo iz Osijeka, je tamkajšnja policija izgnala za dobo treh let iz Osijeka občinskega svetnika neodvisne delavske stranke profesorja Božidarja Maslarica. Odpravili so ga v njegovo domovno občino Dalj.

* **Kongres muslimanskih intelektualcev o ženskem vprašanju.** V soboto je bil v Sarajevu zaključen kongres muslimanskih intelektualcev, ki je med drugim razpravljal o vprašanju odkrivanja muslimanske žene in o njenem socialnem položaju. V referatu o tem predmetu, ki ga je podal gimnazijski direktor Brkić, se konstatira, da zaostalost muslimanske žene izhaja v glavnem iz egoizma moških. Pokrivanje žene ni verski predpis muslimanov. O tem vprašanju se je razvila obširna debata. Reis ul Ulema Čaušević je rekel, da je njegov veliki učitelj muftija Mehmedbeg ugovarjal, da muslimanka tudi v prejšnjih časih ni bila odkrita, obenem pa je poudarjal, da islam nikdar ni branil ženi njenih pravic, marveč jo je popolnoma izenačil z moškimi. Predlagal je kongresu, naj se skuša dvigniti materialni, socialni in kulturni nivo muslimanske žene. Šerjatski strokovnjak Mustafić se je izjavil proti mišljenju, da mora muslimanska žena biti pokrita. Končno je bila sprejeta resolucija, ki zahteva enakopravnost žene napram moškemu ter da se zagotovi njen kulturni in socialni položaj v družbi.

* **Izredna glavna skupščina Lekarne zbornice.** V nedeljo dopoldne se je v sabski dvorani v Zagrebu vršila izredna glavna skupščina Lekarne zbornice, ki je bila sklicana na zahtevo Srpskega apotekarskega društva v Beogradu, ki ni bilo zadovoljno z delovanjem zbornice uprave. Ko pa je Srpsko apotekarsko društvo videlo, da nima večine na svoji strani, je sklenilo, da se njegovi člani ne udeležijo glavne skupščine, katero so sami provocirali. Skupščine se je udeležilo 107 članov in 122 drugih je bilo zastopanih s pooblastili. Ker pa pravilnik zahteva, da je za sklepčnost skup-

ščine potrebna navzočnost 144 članov, se je vršila samo konferenca. Ko pa je medtem prispelo še potrebno število članov, se je konferenca pretvorila v skupščino. Na dnevnem redu sta bili dve važni vprašanji: vprašanje norm, ki jih je izdalo ministrstvo za narodno zdravje, in vprašanje obstajnih priročnih lekarn. Glavna skupščina je obe poročili soglasno odobrila ter zbornici izrekla priznanje in zahvalo. Glavna skupščina je izrekla pozdrav kralju in ministru za narodno zdravje.

* **Tomo Popović prepehan v bolnico.** Narodni poslanec Tomo Popović, ki je kot sokrivce Puniše Račića bil skupno z Jovanom Lunetom aretiran, je v preiskovalnem zaporu nenadoma obolel ter bil na podlagi odloka zdravniške komisije prepehan v bolnico. Sprejet je v kliniko dr. Antića, kjer je nameščen v posebni sobi pod nadzorstvom orožnikov. Bolezen baje ni nevarna.

Jesenska moda

Din 169

VOJKA

Krekov trg

* **Prvi maturanti in absolventi idrijske reake iz leta 1908.** se povodom 20letnice mature snidemo v soboto dne 15. t. m. ob 7. zvečer v salonu znane gostilne pri Nacetu na Kette - Murnovi cesti na prijateljski sestanku. Udeležite se ga vsi! Vabljeni so vsi naši gg. profesorji, pa tudi dijaki idrijske reake iz poznjših let. Javite nam pravčasno svojo udeležbo! — Zorko Prelovec. Dolfie Lapaine in Tone Kos.

* **Kdaj bo začel novega šolskega leta?** Prejeli smo: Gornje vprašanje stavljajo danes profesorji in učitelji, dijaki in starši. Zlasti podeželski starši, ki morajo za svoje sinove plačevati vsak dan 25—30 Din zato, da sedaj že skoro teden dni vedro v mestu. Naj bi se vendar šolsko leto pričelo 10. septembra s šolsko mašo in se pričel (tako) pouk. Z nobenega stališča se ne more odobravati tako zavlačevanje, ki je na škodo dijakom in staršem. Z denariem, ki se sedaj brez potrebe zapravi, bi si že lahko nabavil vsak dijak potrebne knjige.

* **Sprejem v naše državljanstvo.** V državljanstvo naše kraljevine so sprejeti: poštarica Elizabeta Müller v Ljubljani, gozdar Karel Skoupl v Kočevju in zidar Anton Mozetič v Ljubljani.

* **Smrtina kosa.** Včeraj je preminula v Ljubljani ga. Marija Bardutzky, soproga mizarskega mojstra. Pogreb blage pokojnice se bo vršil v sredo 12. t. m. ob 15. na pokopališču v Sv. Križu. Blag ji spomin, žalujoci naše sožalje!

NOGAVICE kupite

v Tovarniški zalogi nogavic in pletenih čaršav, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 14 naproti hotelu Union 178

* **Povratek ameriških izletnikov.** V soboto zvečer je zopet odpotovalo iz Ljubljane 25 zavednih ameriških rojakov in rojakin, ki so preživeli letošnje poletje pri svojih širih Sloveniji. Nekaj jih je bilo iz Domžal, odšlo pa je tudi več veselih Dolenjcev vrlje bližajoči se trgovci, katero bodo obhajali onstran morja v spominih na solnčne gorice, kjer »ob zidu za hramom in trsek stoji...« Vkrkali se bodo jutri v Le Havre na glasoviti brzoparnik »Paris« francoske paroplovne družbe »Cie. Gle. Transatlantique«. Na kolodvor so jih spremili sorodniki, prijatelji in znanci, zakaj vsakdo se je hotel posloviti od svojega ameriškega strica ali tete pred odhodom na dolgo potovanje. Slovo je bilo nadse pristržno; izletniki so ganjeni zatrjevali, da bodo kmalu zopet prispeli v prijazno domovino, ki jim nudi toliko prijetnega razvedrila.

* **Dva Jugoslovenci na Dunaju hudo ranjena.** Z Dunaja poročajo: Upravnik mesta Skoplja g. Janko Bedeković, ki se je na povratku v Jugoslavijo mudil nekoliko dni na Dunaju, se je z avtomobilom v družbi uradnika našega poslanstva g. Aleksandra Kalmarja peljal na južni kolodvor. Na Ringu se je v avto zaletel neki privatni avtomobil, pri čemer je bil Bedeković hudo poškodovan na glavi in na nogah, Kalmar pa na leveh kolku in na prsih.

* **Na rudarski šoli v Celju** je razpisano izpraznjeno mesto profesorja za Jamoerstvo, opisno geometrijo, gradbe in pripremo. Kandidati, ki morajo biti naši državljani, popolnoma zmožni enega državnega jezika in absolventi višje rudarske šole, ki morajo imeti primerno prakso in ki so zadostili vojni obveznosti, naj vložijo svoje potrebne izvirne spričevali ali spričevala v overjenih prepisih opremljene prošnje potom rudarskega glavarstva v

Kdor želi zabave in smeja si mora takoj ogledati

Lauro la Plante

v izredno komičnem filmu

Laura kot rekrut

V vojaškem taboru. Kot rekrut v četi!

Parada! Strogi narednik!

Smeš! Zabava! Smeš!

Predstave ob 4., pol 6., pol 8. in 9.

KINO IDEAL.

Ljubljana na ministrstvo za šume in rudnike najkasneje do 22. t. m. Prosilci se opozarjajo na določbe čl. 4 in 12. zakona o civ. uradnikih in ostalih državnih uslužbencih. Zahteve se naj navedejo v prošnji.

Dr. JOŽE RANT

zobozdravnik v Škofjiloki

do preklica ne ordinira.

* **I. nagrado na tekmi harmonikarjev** na velesojmu je dobil g. Rudolf Pillich iz Maribora na hromatični harmoniki znane trdke Meinel & Herold, tovarna glasbil v Mariboru. Omenjena trdka uživa med ljubiteljske glasbe, posebno pa še med harmonikarji veliko zaupanje, ki si ga je z uspehom g. Pillicha zaslužno utrdila. Posebno se še poudarja, da je dokaz tega velikega uspeha prvotno izdelovanje harmonik. Gospod Rudolf Pillich, kakor tudi trdka zaslužita res čez vse pohvale vredno priznanje. 1482

* **Zahvala.** Rodbina Prohinarjeva v Kamniku se najtopleje zahvaljuje vsem, ki so se 2. t. m. udeležili odkritja spominske plošče Avgustu Prohinarju, ponesrečenemu v Kamniških planinah. Zlasti pa se zahvaljuje pokojnikovim tovarišem in prijateljem ter podružnici SPD v Kamniku, ki so omogočili, da se počasti spomin prerano umrlega. Prav iskrena hvala tudi govornikom gg. Benešu in dr. Trampužu za njune lepe besede.

Original

Trenchcoat

plaščji za dame, ter zadnji modeli finih damskih oblek, zadnja novost Pariza in Dunaja se dobe v elitni zalogi damskih oblačil pri

F. LUKIČ, STRITARJEVA ULICA

Najcenejši nakup

vseh

šolskih potrebščin in šolskih knjig

M. TIČAR, Ljubljana

* **Pet dni ležal mrtev v svoji sobi.** Stanovalec hiše št. 24 v Ilici v Zagrebu so bili začuden, da že od prošlega torka ni prišel na spregled tehnik Karel Haas, ki je imel tamkaj najeto sobo. Ker je iz sobe začel prihajati močan smrad, so v soboto odprli vrata in našli Haasa obešenega. Vzrok samomora ni znan. Haas je bil rodom iz Avstrije. Belovali je na nevrastenju.

* **Škočila je s »Stene smrti«** V Sarajevu je v petek zvečer 16letna deklica Stana Veselinovića, rodom iz Bosanske Krupe, skočila v »Stene smrti« 25 metrov globoko v prepad. Grozno razbita in ramesarjena je uboga deklica obležala na mestu mrtva. Domneva se, da jo je velika beda gnala v smrt.

* **Sreča v nesreči.** Na železniški progi Žitomislje - Krušenci v Hercegovini se je pripetil te dni zanimiv primer, o katerem govori vsa tamkajšnja okolica. Petletna deklica Dara Devanda se je igrala na železniški progi ter utrujena zaspala med tračnicami. Privozil je tovrni vlak. Vlakovodja zaradi ovinka ni pravočasno zapazil otroka in vlak se je ustavil šele, ko je že vsa kompozicija šla preko otroka. Osebo vlaka je takoj pohitelo gledat, kaj se je zgodilo. Na največje začudenje in veselje vseh je bila deklica le neznatno ranjena na glavi. Šele, ko je sama povedala, se je prebudila šele, ko je vlak že vozil nad njo. Zaradi strahu je nepremakljivo obležala in si tako ohranila življenje.

* **Nizko stanje Save pri Sevalci.** Pišejo nam: Stanje Save v Sevnici je doseglo te dni najnižjo številko. Prevozni čoln g. Kraglja s 4 osebami sedaj kar običaj na prejšnjih najgobjih mestih. V nedeljo smo, čakajoči na prevoz, občudovali dva velika volčja psa, ki sta tekmovala, kateri bo prej prišel čez Savo.

ITO — zobna oasta najboljša!

* **Oblike kemično čist. barva, plisira in lila tovarna JOS. REICH.**

* **Pri letni prebavi železnega in črevesnega katarja,** črevesnih oteklinah, nagnjenju k vnetju slepiča vam povzroča naravna grenčica »Franz Josef« lahko prebavo brez vsakih bolečin. Preizkušnje na klinikah trde, da je grenčica »Franz Josef« najboljša in najučinkovitejša odvajalno sredstvo. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in specialnih trgovinah.

* **Vedno najnovejša dunajske bluze,** krasne otroške obleke. Krištofič-Bučar, Stari trg.

* **Djački kalendar 1928/29. Izašao, Dobiiva se po 10 Din u svim boljim knjižarama i papirnicama.**

* **Gosli poučuje bivši učitelj konservatorija po nizkih cenah v Studentovski ulici št. 9/I.**

Iz Ljubljane

u— **Hilmen.** Poročil se je g. Vladimir Vrančič, uradnik Ljubljanske kreditne banke, z gđ. Gustiko Zupančič, uradnico Pošne hranilnice. Bilo srečno!

u— **Udruženje jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov, sekcija Ljubljana,** vabi člane, da se udeležijo pogreba blagopokojnega člana g. ing. Jaroslava Plzaka, ki bo 11. t. m. ob 16. uri vršila žalost na Ahacjevi cesti št. 13.

u— **Državna šolska poliklinika** bo začela z rednim poslovanjem 15. t. m. Splošni ambulatorij bo posloval vsak dan od 9. do 12. ure, posvetovalnica za roditelje pa v torkih, četrtkih, in petkih od pol 4. do 5. ure popoldne. Zdravljenje pri specialistikah se bo pričelo s 1. oktobrom.

u— **Ustanovitev Delav. abstinentnega društva.** Danes se bo vršil v prostorih »Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije«. Gledališka ulica 8 (palača Pokojniškega zavoda za nameščence) ustanovni občni zbor »Delavske abstinentne jednote«, prvega delavskega treznostnega društva, ki naj bi bilo temelj široko razvitemu treznostnemu gibanju v vrstah manualnega in intelektualnega delavstva. — Kot delegat zagrebške »Radničke Apstinentne Zajednice« prihaja na občni zbor njen ustanovitelj Josip Plankar iz Zagreba.

u— **Pri Javal borzi delu v Ljubljani** je v času od 2. do 7. septembra 1928 iskalo delo 607 moških in 192 žensk, skupaj 799 brezposelnih. Prostim mest je bilo 182 moških in 19 žensk, skupaj 201. Posredovanje se je vršilo za 49 moških in 11 žensk, skupaj 60. Odpotovalo je 129 moških in 8 žensk, skupaj 137, odpadel pa 1 moški brezposeln.

u— **Stanovanci Kolezije prosimo mestni magistrat,** da preskrbi ob straneh mosta, ki vodi do Groharjeve ceste v Riharjevo ulico, vsaj po eno električno luč. Policijsko nadzorstvo pa prosimo, da bi ta predel stalno nadzoroval po en stražnik.

u— **Iz Ljubljane odhaja slikar Narodnega gledališča g. Vlacav Skrušnŷ.** G. Skrušnŷ ni samo mojster v svoji stroki, marveč je umetnik. Vse svoje velike sposobnosti je postržovalno posvečal gledališču, ki je imelo v njem v tehničnem oziru najjačjo oporo. Mož finega okusa je na odru ustvarjal prave čudeže. Marsikateri gledališki komad je publika sprejela s posebnim navdušenjem, ne v zadnji vrsti zbog tega, ker mu je mojster Skrušnŷ znal dati posebno učinkovito scenično ozadje. Da so imela tudi druga narodna društva v njem izvrstnega sodelnika, se razume samo ob sebi. Zlasti bodo pogrešali svojega delovnega člana Sokol, Českoslov. Obec in Jugoslov. — Českoslov. Liga. Svojemu članu je priredila Českoslov. Obec v soboto v Zvezdi prav lepo odhodnico. V imenu Obce se je poslovil od gosp. Skrušnŷega predsednika g. v. geometer Čermak v imenu Ljubljanskega Sokola starosta g. B. Kajželi, v imenu Lige pa podpredsednik R. Pustoslavšek. Vsi so obžalovali, da g. Skrušnŷ odhaja iz Ljubljane, in izražali nado, da se zopet vrne in ostane stalno na svojem mestu, kjer se je polnih deset let tako uspešno učinkoval. Gosp. Skrušnŷ odpotuje danes v Prago. Želimo mu na pot vse najboljšo v prepričanju, da se skoro zopet povrne v našo sredo, saj takšnih moži in delavcev, kakor je on, pri nas prav nujno potrebujemo.

TITANICI!

u— **Ga. Mimi Sarkova** opozarja vse cenjene dame, da se nahaja v Parizu, kjer bo izbrala najnovejšje pariške modele in najapartnejše klobučke ter jih prosi, da si pravočasno ogledajo novo zalogo, ko prispe v kratkem.

u— **Sočani, pevci in pevke!** Danes, torek, točno ob 18. sestanek na učiteljsko gledi zleta prihodno nedeljo v Maribor. Udeležba obvezna. — Pevovodja.

u— **Pretep na velesojmu.** V nedeljo je nastal pretep med dvema Turkoma, ki prodajata preproge. Spopada se je udeležilo več pasantov. Ranjeni so bili: Beg Djamanović, Mehmed Prusac in Ivan Jeranić, kle parski mojster, stanujoč na Gosposvetski cesti 18. Prva dva so prepeljali v bolnico, kjer so ju objezvali in poslali v domačo oskrbo. Jeranića pa so objezali na rešilni postaji.

I. Maribora

u— **Uradni dan Zbornice TOI** se bo vršil ta teden v Mariboru namesto v sredo, v četrtek 13. t. m. ob istem času v običajnih prostorih.

u— **Ovira za splave** je nastala v Ptuj Dravski most se je namreč pokvaril in dokler ne bo popravljen, ne bodo mogli splavi mimo njega. Ptujska občina je včeraj telefonično obvestila mariborsko policijo o tej nezgodi ter prosila, naj obvesti splavarje, da bodo počakali v Mariboru.

u— **Samomor.** V gozd okrog Treh ribnikov se je zateklo že precej obupancev, da si v njegovi samotni končaji nadložno življenje. Tako so včeraj opoldne tamkaj našli obešenega nekega 30 letnega moškega, v katerem so pozneje spoznali natakarija Jožeta Rataja. Ker je bil siromak poslednje čase brezposeln, je najbrž beda vzrok njegovemu obupnemu činu.

u— **Strašna smrt otroka.** V Selnici ob Dravi je 10 letni posestnik sin Anton Kure na paši splezal na drog falskega električnega voda ter se v svoji otroški nevednosti dotaknil žice. Tok ga je tako močno opekel in poškodoval, da je nesrečni otrok še istega dne umrl v mariborski bolnici.

u— **Nezgode.** Posestnica Roza Zancerjeva v Janzeve gore si je pri milatnem stroju zmečkala prste na desni roki. — V Linhartovi ulici je 64 letni upokojeni železniški

uradnik g. Špoc padel po stopnicah svojega stanovanja ter si tako močno poškodoval desno roko, da ga je morala rešila postaja odprenila v bolnico.

u— **Griza hudo razsaja ob meji,** zlasti okrog Marije Snežne. Primeri te epidemije so večinoma zelo hudi in je že mnogo ljudi umrlo.

Iz Celja

u— **Sokolska slavnost v St. Petru v Savinjski dolini,** ki se je vršila 9. t. m. je potekla nadse dobro. Telovadišče in veselišni prostor sta bila okrašena. Popoldanski vlak je pripeljal v St. Peter mnogo Sokolov in sokolstvu naklonjenega občinstva, ki so prišli, da podpro mlado društvo v njegovem napornem delu, saj se mora šempeterski Sokol ostro boriti proti klerikalizmu. Telovadni nastop je pokazal lepe uspehe. Občinstvo se je posebno čudilo orodni telovadbi. Veselica je trajala do poznega večera, dokler se dragi gostje niso odpeljali z zadnjim vlakom proti domu.

u— **Poroka.** Na Malo Gospojnico se je poročila gđ. Ivana Kolšakova, hčerka čevlarskega mojstra in hišnega posestnika Martina Kolšaka na Bregu, s klučavničarskim mojstrom Ivanom Drstvenškom iz Sevnice. Želimo obilo sreče!

u— **Sola Glasbene Matice v Celju** je izjemoma podaljšala sprejemni termin gojenec, ker se vsak dan priglajujejo še novi in prejšnji gojenci. Izven Celja bivajoči se lahko priglasijo po dopisnici. Za gojence, ki so bili 5. t. m. že porazdeljeni se je pričel redni pouk 10. t. m. Letos bodo že v oktobru redne vaje z orkestrsko igro (učitelj g. Dušan Sancin) in istočasno tudi vaje za kormorio igro pod vodstvom ravnatelja šole g. Karla Sancina. Udeležba na teh vajah je za vse zrelejšje gojence obvezna in brezplačna.

u— **Žrtve grize.** Poročilo smo že, da je v vas Lekmarje v občini Sv. Stefan pri Šmarju zanesel neki vojak, ki je prišel na dopust, grizo, ki je zahtevala doslej mnogo žrtve. 7. t. m. sta za grizo umrli v celjski javni bolnici 70 letna viničarka Marija Smolcova in 69 letni posestnik Stefan Sivka. Da je griza nevarna epidemična bolezen pokazuje dejstvo, da je od vseh obolelih doslej umrlo 50 odstotkov.

u— **Smrtina kosa.** V Dobrovi pri Celju je umrla 70 letna preužitkarica Marija Majcova, v celjski javni bolnici pa 66 letni sedlar Andrej Stojan iz Hruševca pri St. Jurju ob juži. Žel. ter Josipina Jurševa iz Škofje vas v starosti 21 let. Blag jim spomin!

Iz Kranja

u— **Hišne posestnike** opozarja mestno županstvo, da čim prej poravnajo obm. sko 50 odst. vodovodno naklado za l. 1928.

u— **Ni žegnjanja brez krvi.** Na praznik ponosi so pripeljali v Kranj k zdravniku 39 letnega posestnika Miho Makarja, doma iz Mlake, s hudimi ranami. Mož je obiskal gostilno v Tenetišah, kjer so imeli naslednjega dne cerkevno prošenje. V gostilni je kmalu nastal prepri. Ko je kasneje zapustil Maklar gostilno, so ga zunaj napadli domači fantje. Nekdo mu je z nožem prizadajal več nevarnih ubodajev, dva v trebuh in enega v glavo nad očesom. Predvorsko orožništvo ima zadevo v rokah.

u— **Vpis v gimnazijsko.** Letošnje šolsko leto se je vpisalo v prvi gimnazijski razred 71 dijakov, med temi 23 deklic. Navajal je bil letos v prvi razred nekoliko manjši od lanskoletnega, pač pa znaten v ostale razrede.

u— **Trgovci in pomočniki.** Nova uredba o odpiranju in zapiranju obratovalnic je prinesla med tukajšnje trgovce in pomočnike kroge precejšnje nezadovoljnost zaradi netočnega izpolnjevanja njenih predpisov na eni in zaradi pretorne kontrole na drugi strani. Zaradi tega so se sesli zastopniki kranjskega trgovskega gremija in pomočniškega zbora pretekli teden na skupnem sestanku. Iznesli so razne priporočila in želje. Debata je bila mestoma zelo burna. Do kakšnih sklepov ni prišlo.

Iz Trbovelj

u— **Zrtev Save.** Na Mali Šmaren pozno popoldne se je vozil po Savi pri Hrašniku v malem čolnu, lasti mehanika Dežela, ka, steklarski pomagač 17letni Anton Toplak, ki je ta sport zelo gojil. Znanci so ga pogosto svarili, naj se ne oddalja preveč od obrežja in naj zlasti ne vozi po deročih valovih pri Možini, vendar se Toplak ni oziral na opomine, ker se je menil, da čutil že dobro izurjenega veslača. Tako se je tudi na praznik proti večeru spustil s čolnom v valove in vrtince pri Možini. Čoln se je prevrnil in fant, ki ni znal plavati, je izginil v vodi. Čoln so potegnili nekaj sto metrov od kraja nesreče na obrežje, dočim ponesrečenca še niso našli. Tonček je bil miren in prijazen mladenič. Za njim žalujejo starši, brat in dve sestri. s katerimi sočustvujejo vsi njihovi znanci.

Iz Ptuja

u— **Nesreča.** Po sokolskem slavlju se je dne 8. t. m

Porotne obravnave

Maribor, 10. septembra

Grozovit uboj v Juršincih

Prvi se je zagovarjal danes pred jesensko poroto 19letni Anton Kosce, posestnik sin od Sv. Lovrenca v Slovenskih goricah. Obtožen je hudodelstva uboja. Letos 1. julija, ko je z drugimi fanti stal po masi pred cerkvijo v Juršincih, je pristopil k njemu vrstnik Alojzij Majcen ter ga vprašal, zakaj ga je na Petrovo napadel. Kosce ni odgovoril. Zbežal je proti šoli, Majcen pa za njim. Ob pokopališču sta se spoprijela. Majcen je obelodal ves krvav, Kosce pa je zbežal. Čez tri dni je bil Alojzij Majcen mrtev. Kosce trdi, da se je branil, po obtožnici pa je pogojen nož takoj, ko se mu je Majcen približal.

Pri pogledu na nož se je začel pokojni umikati proti brvi, medtem pa ga je obtoženec še dosegel in ga z zabodljivo z nožem spravil do padca. Na tleh ležečega Majcena je začel obelodavati z nožem in ga ranil v trebuh, da so Majcenu izstopila čreva. Od krvi oblit se je pokojni z zadnjimi močmi povzpela na noge. Majcen je pred svojo smrtno zadrževal, da ni Kosca napadel in tudi nekatere priče, ki so od daleč gledale, izpovedujejo, da se je pokojni ves čas samo umikal.

Izvedena obdukcija je dognala, da je bil pokojni ranjen na 8 mestih. Nič manj kakor 6 ran na laktah in stegnu, zlasti pa ona na trebuhu v širini 20 cm so povzročile obilno infekcijsko komplikacijo in bi tudi takojšnja zdravniška pomoč ne mogla oteleti pokojnega sigurne smrti.

Obtoženec se je kakor v preiskavi tudi na razpravi zagovarjal s silobranom. Ko je bilo zaslanih kakih 12 prič, je stavil sodni dvor porotnikom dve vprašanji: ali je obtoženec kriv uboja, ali pa je morda ravnal v silobranu. Porotniki so potrdili vprašanje glede uboja s 9 glasovi in soglasno zanikali vprašanje silobrana, nakar je bil obtoženec obsojen na tri leta težke ječe.

Celje, 10. septembra.

Danes se je začelo pri celjskem okrožnem sodišču jesensko zasедanje celjske porote pod predsedstvom vds. dr. Bračiča. Kot prvo zadevo je porota obravnavala

uboj na božji poti,

ki ga ima na vesti Janez Omerzu, samski rudar v Koprivnici, rojen leta 1901.

Zagorje pri Kozjem je znana romarska božja pot, kjer se vsi vsako leto na dan 5. avgusta cerkveno slavnost. Tudi letos se je zbralo v Zagorju obilo ljudstva od blizu in daleč. Že na predvečer, v soboto, je prišel v Zagorje tudi obdolženi Janez Omerzu in je zvečer v Sušinih gostilni plesal s svojo zaročenko Stefanjo Ivačičovo, s katero se je nameraval poročiti v jeseni. Ker je bila gostilna polna in gneča med plesalci velika, se je neki zagorski fant zadel ob Omerzu, ki se je takoj raztogotil, začel kleti in krčati, da bo kmalu sam plesal v gostilni. Izrazil se je baje, da bo še enega smrtnega napravil. Priča Marko Založkar pripoveduje, da je v soboto večer pričakoval pri cerkvi svojo svakinjo. Tedaj je prišel k cerkvi Omerzu v družbi Ivana Ivačiča in Rudolfa Torkovnika, stopil pred njega in ga sunil s eno roko v prsa, z drugo pa zamahnil proti njemu s štitom, hotel ga zabosti. Založkar je zbežal med spece romarje in se skril pred napadalcem.

Drugi dan, v nedeljo popoldne, je bil Omerzu zopet v Sušinih gostilni s svojo zaročenko. Tla je prišel tudi 24letni kmečki sin Martin Grobin iz Bistrice. V videnosti je ta objel Ivačičovo, ki ga je odinila proti vratom. Nato je ozmerjal Grobin njegova brata Ivana Ivačiča in omeščan. Navzoče ženske so Grobina pomirile in ga spravile iz gostilne. Iz bližnje Bračunove gostilne, kamor je šel, je opazil, da so odšli Ivačičovi na svoj dom. Šel je za njimi, lomil pri mrtu planke in klical Ivačičove na avul biskup; zmogel jih je za smrtkove. Kmalu se je obrnil in hotel oditi; tedaj pa sta petletka iz Ivačičeve hiše Ivana Ivačič in Janez Omerzu, oborožena s kolt. Zadnji je krčkal nad Grobinom, kaj da trga tate. Ko se je ta ozrl, da je Omerzu udaril s kolom po glavi, da se je Grobin takoj nezavestno zgrudil. Priče potrjujejo, da ni imel takrat Grobin ničesar v roki, da ni hotel nič zalega storiti ter da se ni hotel braniti, ker je Omerzu planil na njega z veliko naglico. Grobin je že drugi dan podlegel poškodbam.

Omerzu skesan priznava svoje dejanje in pravi, da je udaril Grobina v jezi, ker ga je ta zmerjal za smrtkavca in ker je stisl za njegovo zaročenko Stefanjo Ivačičovo.

Poroti je bilo stavljeno samo eno vprašanje glede hudodelstva uboja, ki so ga soglasno potrdili. Obtoženi Omerzu je dobil glede na to, da so bile olajševalne okoliščine v pretežni večini upoštevane, 3 leta ječe.

Uboj z nožem

Na letošnji klopki sedi 25letni samski hlapec Ludovik Pašk iz Mrzle Planine pri Zabukovcu. Pašk je bil že drugo leto v službi pri posestniku Janezu Božiču v Doli. Na nedeljo, 1. julija, je šel z domačim vozom popoldne v Krakovo pri Sevnici k Marku Lipovšku po vrče za ožile za Franca Kozinca. Ker je Lipovšek posodil vrče brezplačno, je plačal Kozinc v Lipovškovi gostilni za sedem litrov vina, katerega je popilo enajst oseb.

Okrog ene ure popoldne sta se Pašk in Kozinc odpravila domov v najlepši slogi. S seboj sta vzela tudi hlapca Avgusta Kraja. Zadnji je izmaknil s Kozincovega kloboha krivce, skočil z voza in zbežal po stranski poti proti svojem domu. Kozinc mu je sledil in zahteval od gospodarja, da mu mora od Kraljeve plače naknaditi uterane krivce.

Med tem časom je vozil Pašk domov in zaspal na vozu. Doma ga je njegov gospodar Božič re-

di tega okregal. Pašk je prvotno razgrajal in zahteval takojšnji obračun, naposled pa je le prosil gospodarja za odpustanje. Med tem časom je prišel na travnik zaostali Kozinc, katerega je Pašk narahil, češ da je on kriv, da sta se s gospodarjem skregala. V prepiru je izdri na bližnji nivi fizičlovko, katero pa mu je Kozinc izgrgal iz rok in zavrgel. Pašk je tedaj potožil iz žepa nož, s katerim je napačil Kozinca in ga ranil. Ko je dobil že par ran, se je Kozinc posrečilo, da je Paška zagrabil za roko in za nož, nakar sta šla oba skupno mirno na Božičevo dvorišče. Tam je pograbil Pašk motiko in zopet hotel z njo pretepati Kozinca. Ta napad je preprečila gospodinja, ki je Paška nagmala, naj se umije, ker je bil ves krvav.

Zvečer so povedali Pašku, da je obelodal Kozinca zaradi dobrih ran pri potoku ves krvav, nakar se je Pašk naglo odpravil v Sevnico po zdravilnika, pozneje pa je iz leze stolkel svoj nož na drobne kose. Onemoglega Kozinca so prepeklili v Božičovo hišo, nato pa na njegov dom, kjer je proti polnoči umrl na posledicah notranje izkrvavitve.

Pašk priznava krivdo v polni meri, se delanja kesa in pravi, da je zločin storil v popolni pomanjšanosti in zato, ker ga je gospodar Kozinca okregal.

Pašk se je zagovarjal s popolno pijanostjo. Porotniki so vprašanje glede uboja soglasno potrdili, dodatno vprašanje, ali je storil dejanje v pijanosti tako, da se ga ni zavedel, pa potrdili z 10 da in 2 ne. Pašk je bil nato obsojen samo zaradi prestopa pijanosti, v kateri je storil uboj. Obsojen je bil na najvišjo po tem paragrafu dopustno kazen 6 mesecev zapor, poostre nega tedensko z enim postom, trdim ležiščem in temnico.

Novo mesto, 10. septembra.

Grehi revnega sodnega kanclista

Danes se je pred novomeško poroto vršila prva obravnava v letošnjem jesenskem zasédanju. Obtoženec je Marko Rakuš, rojen l. 1886, v Budini pri Ptuj, pristojen v Kostanjevici, oženjen, sodni kanclist v Kostanjevici, obtožen zlorabe uradne oblasti in poverbe. Obtožnica navaja:

Obtoženec je služboval od l. 1922. pri okrajnem sodišču v Kostanjevici, kamor je bil predstavljen potem, ko je bil po okrajnem sodišču v Celju obsojen zaradi prestopa goljufije na tri dni zapor. Lani poleti se je ponudil usnarju Ivanu Glihi v Kostanjevici, da mu uredi zemljiško, no stanje posestva, na katerem je bila vključena cela vrsta starih in najbrže plačanih ugaslih terjatev, ki bi se jih dalo že izbrisati. Ker pa so bili upravičenci deloma v Ameriki, deloma drugod po svetu odsotni, je bilo težko dobiti za izbris bremen potrebne izbrisne pobotnice. Zaradi tega je obdolženec napisal za vsako vključeno terjatev potrebno izbrisno pobotnico, podkrižal na tej upravičenca, potem pa je v svojem uradu krivo potrdil, da so upravičenci lastnoročno pred njim podkrižali izknižene pobotnice, v katerih izjavljajo, da so njihove terjatve plačane ter da dovoljujejo vključbo izbrisa zadevnih bremen.

Dne 16. decembra 1927. je Ivan Gliha stavlil zemljišnji predlog, da se na podlagi izbranih pobotnic dovolji vključba izbrisa na njegovo posestvo vključenih terjatev. Priložene izbrisne pobotnice pa so se vodji zemljiške knjige zdele sumljive, zato je poizvedoval in dognal, da je obdolženec zemljišnji upravičenec sam podkrižal. Vse to sledi iz izpovedi priče priznava v polnem obsegu tudi obdolženec sam, ki navaja, da ni imel pri tem nobenega namena koga oškodovati, temveč da je hotel na ta način najhitreje urediti zemljišnji stanje Glihove posestva.

Obdolženec pa ni samo zlorabil uradne oblasti, temveč je lani in letos poveljal denar, ki ga je kot izvršilni uradnik sprejemal od strank v svojem uradu. Tako si je pridržal v izvršilni zadevi Jožeta Lajkoviča zoper Jožeta Kodričeve 780 Din. v izvršilni zadevi Franceta Zagorca zoper Franceta Goriska 2914 Din. v izvršilni zadevi zoper Jožeta Kodričeve 390 Din. v izvršilni zadevi Jožeta Zevnika zoper Antona Rabzelja prvič 7825 Din, drugič pa 1475 Din. v izvršilni zadevi Vide Spornove zoper Josipa Vimpoljska 3600 Din. v izvršilni zadevi okrožnega urada za zavarovanje delavcev zoper trdnico Bertoli in drug 1310.90 Din. v izvršilni zadevi N. Že Slugove zoper Franceta Jurečiča prvič 2429.50 dinarjev, drugič 681.30 Din ter v izvršilni zadevi Franceta Pavlenca zoper Jožeta Gal 859.50 Din.

Ves ta dejanski stan je ugotovljen po izpovedbah predlaganih priče ter ga v celoti priznava tudi obtoženec. Svojo nepoštenost opravičuje z bedo. Gostilna, ki jo je imela žena v zakupu, ni prinašala nobenih dohodkov, temveč izgubo, šolanje dveh otrok v Ptuj pa je bilo za njegovo majhno plačo pretežko breme. Tako je lezel vedno bolj v dolgove in je največje vrzeli našel z denarjem, ki ga je sprejemal v raznih izvršilnih zadevah. Po možnosti je poveljeval zneske vračati največ iz denarja, ki ga je znova poveljeval.

Senatu je predsedoval predsednik okrožnega sodišča dr. Polensek, votanta sta bila sodna svetnika dr. Dolenc in dr. Romih, obtožnico je zastopal l. državni pravnik Barle, obtoženca je zagovarjal odvetnik dr. Zupančič.

Obravnava je trajala od 9. — 12. in od 14. — 20.30 ure. Porotnikom so bila stav-

s potikom vred je trajalo stvarjenje sveta, torej pomeni število 7 popolnost.

To je dokazano s 7 prednostmi, katere ima

Ijena tri vprašanja: prvo glede hudodelstva zlorabe uradne oblasti so soglasno potrdili, drugo glede hudodelstva poverbe z 10 glasovi, a tretje, če je bila podana nepremagljiva sila, zanikali z 10 glasovi. Na podlagi tega krivdoreka je bil Rakuš obsojen na

1 leto težke ječe in mesečno enkrat s postom in trdim ležiščem.

Jutri se bosta vršili obravnavi proti Rajnoldu Golfu, uradniku Merkantile banke v Kočevju, obtoženemu hudodelstva goljufije, in proti Vincencu Gačniku, obtoženemu hudodelstva tatvine.

Sport

Puriz, 10. septembra (pa.) V teniškem matchu Francija — Zedinjene države, ki se je danes dokončal v Filadelfiji, je zmaga Francija v razmerju 5 : 4. Za Francijo so igrali Borotra, Brugnon, Boussus in Landry, za USA pa Lott, Hennessey, Doeg in Coen.

Službeno iz LLP. Za dvomatch Ilirija in Primorje, ki se vrši v dne 15. in 16. tega meseca, se naknadno določa igrašče ASK Primorje. SK Ilirija se naproša, da prevzame s hrabro polovico zaprek, kar se nahajajo v garderobi ASK Primorje. Dan in čas prevzema je javiti na naslov Joža Seme, Ljubljana, Masarykova cesta št. 1. Naprošajo se vsi savezni in podsavezni sodniki, da bodo pri dvomatchu sigurno sodelovali.

Ilirija v Celju poražena. Pri večeršnjem nogometni tekmi na igrišču pri Skalni kleti so zmagali celjski Atletiki proti ljubljanski Iliriji 6 : 5. Čudno se nam zdi, da so Atletiki demonstrativno podpravljeni s hip-hop-hura, namesto s predpisano »Zdravo«. Ljubljanski nogometni podsavez bi v tem pogledu že lahko napravil red.

SK Ilirija (nogom. sekcija). Trening I. moštva danes odpade, vrši se pa v četrtki in petek točno ob 17.30 ob vsakem vremenu. Trening za II. skupino se vrši v torek tednu v sredo, petek in soboto, vedno ob 17. uri. — Načelnik.

Medmestna tekma Ljubljana : Celovec. Nogometni reprezentanci Ljubljane in Celovca se srečata v nedeljo 16. t. m. drugi v letošnji sezoni, in sicer tokrat v Ljubljani. Prva tekma med njima letos spomladi je končala z rezultatom 2 : 1 za Ljubljano. Z ozirom na pokalno tekmo s Subotico, ki je bila odgojena po JNSu na 23. t. m., ni izključeno, da bo pritegnil LNP za nastop proti Celovcu tudi nekateri mariborske igralce.

Žeganje, bebi in fantovska čast

Kranj, 10. septembra. Je že takšna ta naša žalostna reč, da žeganje brez krvi, neža in kola ni pravo ljudsko žeganje, enako tudi ne, ako ni bobov za polne košare in fantovske kloboke. Vsakemu gredo bobci v slasti, nekdo pa fantom, ko hodijo po nje k dekletom v tuje vase. To sta vedela tudi prijatelja in soseda Pavle in Jože, doma iz Jame, občina Mavčice, ki pa delata v tukajšnjih podjetjih.

Na praznik Malega Šmarna, ko se je ustvarjala prelepa jesenska noč, sta se fanti odpravila v Drulovko, kjer so večerjavili cerkveno prošenje. Najprej sta se ustavila pred hišo nekake kočarja. Potrkala sta na okno sobe, kjer sta spali gospodarja žena in 16-letna hčerka.

»Po bohe vsa prišla.« sta Pavle in Jože govorila iz čine noči. Bilo je to spregovorjeno brez ljubezenskih občutkov počnega vavovalca pod oknom svojega dekleta. Režko so jiina v odgovor donele besede: »Pridita jutri po ne!«

Pavle in Jože se nista dala ugnati in sta šla poskušati srečo k posestniku G. Tu sta pod okni sobe, kjer sta spali obe mladi sestr. dočakala enak odgovor. Zaman sta trkala na vrata... To jiina ni šlo v račun.

Nekje sta pobrala dolg kol in se vrnila k prvi »nežostoljubni« hiši. Vlomila sta okno in vrgla v sobo polomljen okvir. S kolom sta parkrat pogladila postelji, kjer je ležala domača hči. Kakor pri mlavil »Boste pa sedaj dale bobov, ko jih niste preje hotele.«

Nato sta šla naprej iskati zadoščena. Ker je bilo okno pri drugem posestniku previsoko, sta pristopila lestev in zlezla gor. Odprla sta okno, snela zaveso, jo zažgala ter gredo vrgla na posteljo, kjer sta spali obe sestr. Nato sta izginila z oprano fantovsko častjo v noč...

Zadevo pa so naznanili ljudje kranjskim orožnikom, ki so jutrat aretirali oba nasilna ljubitelja bobov. Sedaj se nahajata v zaporih kranjske sodnije, kjer bosta vsekar prešla primeren račun za svojo hudobijo.

Gospodarstvo

Glavni zbor Splošne Zveze obrtnih zadrug v Mariboru

Maribor, 10. septembra

Včeraj popoldne se je vršila v posvetovalnici mestnega magistrata v Mariboru letošnja glavna skupščina Splošne zveze zadrug za mariborsko oblast. Od 89 v Zvezi včlanjenih zadrug jih je bilo zastopanih 36 z nekaj nad 50 delegati, kar je gotovo dokaz, da se te zadruge zavedajo velikega pomena obrtniške organizacije in organizatoričnega dela za napredek obrtniškega stanu.

Predsednik Zveze g. Bureš, znani organizator obrtništva, je uvodoma pozdravil zastopnike oblastev, dalje g. dr. Pretnarja kot delegata Zbornice za TOI, g. Rebecka in Kaisera iz Ljubljane kot zastopnika ljubljanske Zveze ter g. Oseta, predsednika Zveze gostilniških zadrug.

Tajniško poročilo je pokazalo, da je Zveza navzlic skromnim denarnim sredstvom živahno delovala na eni strani za izpolnjevanje obrtniške organizacije, na drugi strani pa za vsa dnevna vprašanja, ki so v zvezi z usodo našega obrtništva. Zato se niso vse obrtne zadruge uvidele potrebe organizatoričnega dela z Zvezo in imamo danes od 87 obrtnih zadrug v mariborski oblasti šele 89 članic Zveze. Tu ne smejo igrati vloge nikake osebnosti ali pa antipatije, temveč le interese obrtništva. Na skupščini je g. Vahar med drugim poročal tudi o pripravah za letošnji vajeniški in pomočniški razstavo, ki se je vršila te dni.

Kljub temu, da so vsi načelniki obrtnih zadrug, zlasti v Mariboru, dobili tozadevne okrožnice že pred več meseci in bi bila njihova dolžnost pospeševati pravilno vzgojo naraščajo, mnogi niso niti smatrali za potrebno, da bi bili vsebino te okrožnice splošno obrtobor, kaj šele prizadelem vajencem in pomočnikom svojih strok. Takšni načelniki so samo kolkja v razvoju obrtništva.

Zveza je v svojem delokrogu bila napram oblastvom tolmach potreb in zahtev obrtništva, zlasti glede sprememb raznih socialnih zakonov, uredb o odpiranju in zatiranju obratovaleštv. Nastopala je proti šumarstvu, sodelovala pri ustanavljanju novih obrtnih zadrug ter pri reorganizaciji že obstoječih zadrug. Posebno skrb je posvečala tudi vzgoji naraščajo. V interesu zdravega razvoja obrtništva se je doseglo, da se nad 18 let stari vajenci ne smejo več sprejemati. Posebno skrb je posvečala Zveza za obrtnoizobraževalnim šolam. Ministrstvo je sicer izdalo poseben pravilnik za te šole, za njihove potrebščine, ki znašajo v tekočem letu nad 800.000 Din, pa je v državnem proračunu določenih komaj 15.000 Din. Posamezne zadruge so votirale za te šole celo 10.000 Din, kar dokazuje da mnoge zadruge pravilno pojmujejo važnost obrtnoizobraževalnih šol. Zveza je priredila tudi nekaj tečajev iz knjigovodstva za mojstre in pomočnike ter tečaje za krojaško prirokovjevanje.

Precejšnje razočaranje so doživeli obrtniki glede Obrtne banke SHS, kjer ni krediti nič cenejši nego pri drugih denarnih zavodih. Zaradi tega je iz mariborske oblasti za te kredite le malo reflektantov. Zato je tudi Narodna banka ukinila dajanje tako zvanih malih obrtniških kreditov.

Novi davčni zakon je obrtništvo razočaral, ker ne bo imelo po tem zakonu nobenih davčnih olajšav, nasprotno moralo bo deloma prenašati celo še težja bremena.

Blagajniško poročilo in poročilo o novem proračunu Zveze za prihajajoče poslovno leto je podal gosp. Kumer. Pri razpravi o proračunu se je velika večina delegatov odločno izrekala za to, da mora imeti Zveza posebnega, dobro izvežbanega in organizatorno iniciativnega tajnika ter da je treba v to svrhu dohodke Zveze zvišati. Skupščina je sklenila v ta namen, da se zviša članarina od 8 na 8 Din letno za člana.

V imenu odbora Zveze je stavljal gosp. Zdravce predlog, naj se v okviru Zveze uvedejo obligatorične mojstrske preizkušnje pod vodstvom posebnih mojstrskih preizkuševalnih komisij. Na podlagi takih preizkušenj bi se imenovali diplomirani mojstri. Delegati so predlog toplo podprali in soglasno sprejeli ter prav tako soglasno odobrili tudi pravilnik za te preizkušnje.

Prav tako soglasno je bil sprejet predlog gosp. Rebecka iz Celja, naj bi Zveza delala na to, da se po možnosti že s prihodnjim finančnim zakonom ali pa vsaj z novim obrtnim zakonom določi obveznost zadrug, da so članice Zveze.

Po kratkih poročilih gosp. predsednika Bureša o akciji za delitev OUZD in o novi uredbi o odpiranju in zapiranju obratovaleštv je bila soglasno sprejeta resolucija, s katero se ta uredba, ki je zlasti za malega obrtnika pogubonostna, odločno odklanja in se tudi oboja, da je na nekem zboru v Ljubljani oficijelni zastopnik Zbornice za TOI v zadevi le uredbe zastopal obrtniškim interesom nasprotujoče stališče. Gosp. dr. Pretnar je pojasnil, da se pripravlja že nova uredba.

Prihodnja letna skupščina Zveze se bo vršila v Celju.

Novi zakonski projekti. V upravi za zaščito industrijske svojine v Beogradu se izdeluje projekt zakona o pobijanju nepoštenih konkurence. Po končni redakciji bo zakonski načrt poslan v izjavo vsem zainteresiranim korporacijam, da se bodo pri izdelavi definitivnega projekta lahko upoštevala njihova mišljenja. V zadnjih letih se je v številnih primerih izkazalo, da nam je potreben tak zakon, ki je uveden že v vseh modernih državah in ki ima namen uveljaviti solidnega trgovca in industrija pred umazano in nepošteno konkurenco zlasti v reklamah. — Dalje je uprava za zaščito industrijske svojine deloma že izdelala zakonski načrt o zaščiti avtorskih pravic in duševne svojine, ki je postal po pristopu naše države k mednarodni bernski konvenciji o zaščiti književnih in umetniških del zelo aktualen.

Italijanska vlada skuša s industrijalizacijo dvigniti Trst. Koncem julija je italijanska vlada izdala odlok, po katerem bodo industrije v občinah Trst, Tržič in Milje imele v tako zvani industrijski coni velike ugodnosti. V kratkem bo k temu odloku izšel poseben pravilnik, po katerem bodo nova industrijska podjetja imela v tej coni naslednje ugodnosti: oprostitve carine za stroje in material za ureditev tvorine za dobo 10 let; oprostitve od plačanja priobnne ter davka na zemljišče odnosno priobnne za dobo 10 let; nova podjetja bodo lahko na proinjno dobila tudi vse ugodnosti, ki jih imajo industrije v tržiški

prosti luki. Enake ugodnosti bodo veljale za obstoječa podjetja glede razširjenja in obnove naprav.

Borze

10. septembra.

Na ljubljanski borzi tudi danes ni bil devizni promet znan. Večji je bil samo v devizah na Curih, Dunaj in London. Privatna ponudba je krila potrebo v devizah na Berlin, Newyork in Trst, vso ostalo potrebo pa je krila Narodna banka. Tečaj deviz se niso bistveno spremenili, edino deviza na Berlin je nekoliko popustila.

Na zagrebškem efektivnem tržišču je Volna škoda obrzala svoje dosedanje tečaje. Pri srednjem prometu je promptna notirala 438 — 439, trgovala pa se je kasa po 440 in 439, za september po 443 in za december po 452. Za investicijsko je bilo popravševanje po 88.75, vendar ni bilo blaga. Bančne vrednote so bile povsem zanemarejene. Zaključki so bili samo v Pradedionu po 920 in v Jugobanki po 88.5. Med industrijskimi vrednotami je bila Slavonija zaključena po 7. Drava po 455. Sečarana po 490 — 495 in Vevče po 105.

Devize in valute.

Ljubljana, Amsterdam 0 — 22.81, Berlin 13.355—13.365 (18.55), Bruselj 0—7.9124, Budimpešta 0—9.9214, Curih 1084.1—1087.1 (1085.6), Dunaj 8.005—8.035 (8.02), London 275.71—276.51 (276.11), Pariz 0—222.19, Praga 168.27—169.07 (168.67), Trst 296.75—298.75 (297.75).

Zagreb, Amsterdam 22.78 — 22.84, Barcelona 9.83 — 9.42, Dunaj 8.005 — 8.035, Berlin 13.343 — 13.373, Budimpešta 9.9075 do 9.9875, Milan 296.9 — 298.9, London 275.71 — 276.51, Newyork 56.76 — 56.97, Pariz 221.19—223.19, Praga 168.27—169.07, Curih 1084.1 1087.1.

Dunaj, Beograd 12.454 — 12.494, Berlin 168.80 — 169.30, London 34.88125 do 34.88125, Milan 37.08 — 37.18, Newyork 708.45 — 710.95, Praga 20.98875—21.06875, Curih 136.38 — 136.88, dinarji 12.44 do 12.50.

Curih, Beograd 9.13, Berlin 123.75, Newyork 519.40, London 25.1925, Pariz 20.28, Milan 27.175, Praga 15.39, Budimpešta 90.58, Bukarešta 3.18, Sofija 3.75, Varšava 56.225, Dunaj 73.18.

Elektri.

Ljubljana, Celjska 158—0, Ljublj. kreditna 128—0, Kreditni zavod 170—175, Vevče 106—110, Stavba 56—0, Sešir 105—0, Ruše 265—285.

Zagreb, Državne vrednote: Volna škoda 438 — 439, kasa 438 — 439, za september 440 — 442, za december 452 — 453, investicijsko 88.75 — 0, agrarne 55 — 56.5; bančne vrednote: Hipotekarna 58.5 — 0, Kreditna 85 — 0, Zemaljska Sračanje 130 do 150, Ljubljanska kreditna 126 — 130, Narodna 0 — 7050, Srpska 151 — 0, Pradediona 920 — 925, Jugo 88.5 — 89; industrijske vrednote: Gutmann 205 — 210, Slaveks 95 — 110, Slavonija 6—9, Narodna šumska 20 — 30, Danica 140 — 145, Drava 455 — 460, Vevče 105 — 106, Dubrovačka 480 — 487.5, Sečarana 490 — 590, Trbovlje 490 — 490, Vagon 80 — 94.

Beograd, Volna škoda 437 — 437.75, investicijsko 88.5 — 89.5, agrarne 54 — 55.

Blagovna tržišča

Hmeljski trg. (Poročilo sekcije hmeljskih trgovcev v Celju.) Celje, 10. septembra. V goraji Savinjski dolini je bilo prodanih 700 kg hmelja po 35, 300 kg po 32.5 in 700 kilogramov po 30 Din. Kupčija je v splošnem nespremenjeno mirna. V okolišu Polze in Braslavci ni mnogo nakupovalcev; hmelj slabše kakovosti se ponuja. Popravševanje je le po prvovrstnem hmelju, za katerega nudijo nakupovalci 35—39 Din. V vranskem in šentpetrskem okolišu je razpoloženje v kupčiji enako. Cena za prvovrstno blago do 36 Din, za slabše pa 28 do 30 Din.

Polozaj na hmeljskih tržiščih. V zateškem okolišu je obriranje hmelja pri krasnem vremenu večinoma končano. Kakor je bilo že iz prvih rezultatov obriranja sklepati, je letošnja letina znatno slabša kakor pa se je prvotno cenilo. Pretekli teden je bilo le malo prometa. Trgovci in komisijonarji imajo sicer številne kupne naloge, katerih pa ne morejo izvršiti zaradi visokih zahtev producentov. Zlasti veliki producenti so zelo rezervirani. Kupovalci so se le male partije od 2 do 5 bal po 2

En zarod poganja ...

»Godi se eno čudo, naprej ga povem!« kliče stari Vodnik sredi svojega razoranega trga. Gospod fotograf naj hitro zajaše svojega motornega konja in odhiti, da posname izvirne slike tega ljubljanskega golega čuda!

»En zarod poganja, prerojen ves nov.« Sicer mu je usojeno razgrajati samo kratke dneve, predno zopet prične trgati hlače in krila po šolskih klopih. Zato pa razvija izredno delavnost. Vse branjeve in trgovke ne preglasio divjega kričanja te mladine. Tujec bi kar mislil, da je kje izbruhnil požar.

Toda gospodje mestni ognjigasci in priletna varuhinja mestnega javnega

srečam!« zagrozi duhovitemu tovarišu, ki ga je speljal na led. »O, ne boš ga, nič se ne boji! Te že ne bo spoznal, če se srečata!« — odmeva veselo okrog.

Tako je na dijaškem sejmu. Ali ni že čas, za vselej odpraviti to staro razvado? Ni dvoma, da kupijo dijaški na sejmu učila ceneješe kakor pri antikvarjih, katerih je sploh premalo v naši dični prestolnici. Ali pa bi ne bilo pametnejše postopati kakor na primer na Češkem in Francoskem, t. j. izročiti vse za prodajo namenjene knjige odboru, pri katerem so fidelejši poleg diakov tudi starši? Ta določa kupno

stranišča, katerih domeni mejo na ta mladinski ciganski tabor, so povsem mirni. To je samo vsakoletni dijaški sejem! Vsekakor je čudno, da še ni izrabila podjetna uprava naše jesenske razstave te izredne atrakcije v svoje svrhe. Lahko bi razohesila povsod velikanske lepake: »Živinska razstava, izložba sadja, ljudsko zabavišče in dijaški sejem, prvovrstna posebnost, edina prireditelja te vrste v Evropi.« Bogme, da ne bi vlekla ta privlačnost tujce nič manj kakor recimo dalmatinski alkarji! Zamašimo si nekoliko ušesa in stopimo bližje. Sunkji in brce nam ne smejo vzeti poguma — to je nekaj novsem navadnega. Sejem obstoji v tem, da se preriva vsak skozi množico tako brezbržni kakor da bi rezal mehke morke valove.

V desnici vihti vsak junak več ali manj razcefrano knjigo ter vpije na vse pretege naslov svojega blaga. Trgovina se vrši prav za prav samo na debelo. Piskajoči glasovi najnežnejše mladine cvilijo: »Za tretjo gimnazijo, tretjo, tretjo!« ali »za dru-go realko, dru-u-ugo!!!« Vmes pa se razlegajo basi in bariton starejšega pokolenja: »Za sedmo, sedmo, sedmo gimnazijo!« To že doni kakor nekaka samozvestna himna. Ti pevci menda puste več denarja pri trafikantini kakor pri sladoledarju, ki se je preračunano nastavljal baš v središču tega vrvenja. Sladoledarja oblegajo deklice in kratkohladički. Toliko jih je, da ne vidite belega torpedovca, tudi če ste samo pol koraka daleč.

Sladoledar je nekako solnce, okoli katerega hodijo v krogih vse te dijaške zvezde. To vrtljaku slično kretanje prekine samo tu in tam neka razcefrana repatica, ki je že skoro vse razprodala in se dere obupno: — Nemška čitanka za učiteljske inšpektorje, da bi jo vrag ... Permejduš, napol zastoj, samo, da grem domov! — Dijaški sejem je prastara navada, in cene menda vedno določijo kaka zakotna borza: te so več ali manj »trdne«. Med seboj ne barantajo menda dijaški prodajalci in kupci preveč. Raiši se pogovarjajo o strokovnih zadevah. »10 Din za računico.« »Pa naj bo!« Ali tudi imate medvedka za profesorja, gospodična? Včasih že sitnost prodaja? — »O, ne! Saj ni nič hudebno, samo tako natančno!« Bogve, kako je prišel neki profesor do priimka konjska smrt? Vse premalo za to poznati njegove osebne navade in duševnost mu zaupane mladine! V prijetnih pogovorih ob sladoledu kar hitro mine čas.

Boj postane ogorčen šele takrat, ko pride na debelo nakupovat knjige stari kmečki očanec ali skrbna mamka s torbo pod pazduho. Kupec hoče na vsak način potisniti ceno navzdol, češ da »trije pri njem gredo v šole« ali pa enostavno zato »ker so jajca zopet dražja na mi ni ostalo več denarja«. Prodajalec pa seveda se ne more ogreči za te razloge, ki presegajo vsekar njegovo akademsko obzorje. ... Ta, ki je nakupil potrebne učila, hiti prešteti strani. Počepne takoj na kak hloď ali kamen, katerih je toliko nagromadeno na trgu, in obrača mrzlično lističe. Če mu kaj uide, bo potem moral prepisati vse kar manjka od srečnejših tovarišev. Prodajalec je potem težko dobiti. Izgine tim prej, čim težje vest ima. Dolžinski mladenci si kupijo po dolgem ciganičju »knjigo o slovstvu« za 60 Din in se praska za ušesom. Zdi se mu, da je predrago plačal. Hoče pomiriti svojo vest, stoni v knjižarno in tam izve pri gospodični prodajalki, da stane popolnoma nov izvod knjige samo 50 Din! Dviga se splošni grohot. — Vraga! — ugotavlja nesrečni kupec: — za enega kovača me je oneharil! — Kai še! — mu sočutno pritrjuje tovariši: — saj so bukile vse nošedrane. Za 20 te je naimnil! Oboji so sami zadovoljni obrabi škodoželjnost je nač največje veselje in tudi lastnik nove bukve se naposled namuzne. — No, čakaj, samo, da te kje

ceno, oskrbi prodajo in razdeli izkupiček lastnikom prodanih knjig. Vse se vrši v šolskem poslopiu, ne pa na trgu. Odbori staršev sploh igrajo drugod veliko vlogo v šolskem življenju: oskrbijo cene in za vse dijaške enake zajtrke, posredujejo pri nakupovanju obleke in slično, prireajo šolske predstave v korist revnejših dijakov itd. Pri nas žal še ni te navade. Videl sem dosti očetov in mamic, ki oblegajo profesorje na koncu trimestra s pritožbami in vprašanji. Drugod pa volijo starši v vsakem letniku po 1—2 zastopnika v odbor, ki se redno udeležuje sej profesorjskega sveta, posreduje med šolo in rodbino ter s tem prihrani dokaj časa na obeh straneh. Kadar bomo imeli te odbore, odklenka tudi dijaškemu sejmu. Zdaj pa si prištedi morebiti dijaček kovač ali dva za sladoleď, toda mora zato ure in dneve postajati zunaj pa barantati. Kdo verjame, da je to v korist njegovemu nastopu in sploh duševnosti!

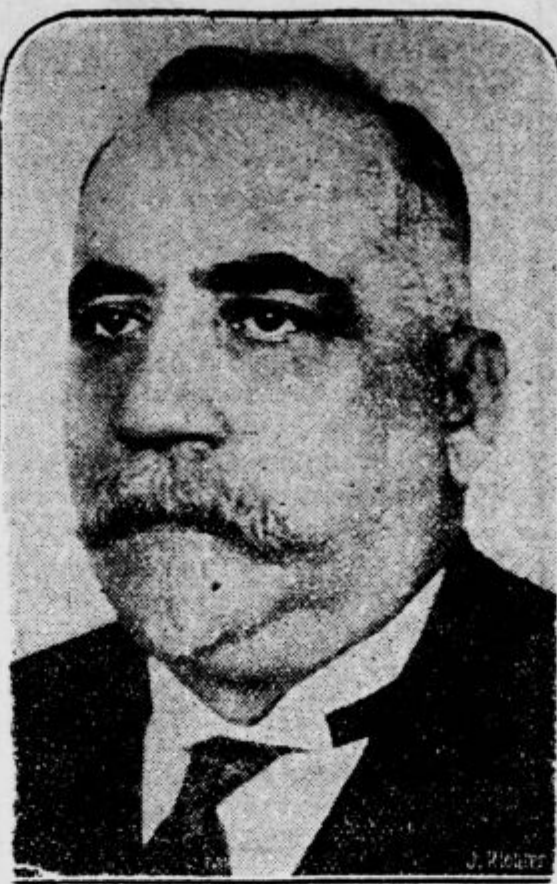

Konec proslule avanturistke

Naši bralci se bodo še spominjali krvave ljubzenske drame, ki se je izvršila pred nekoliko tedni v Berlinu. 26letni letalec Beese je ustrelil iz ljubosumnosti 57letno Pussv Uhlovo, eno najbolj zloglasnih pripadnic berlinske višje družbe, in njenega prijatelja, 10-garja Heina.

Uhlova je bila hči revnega krojača in je prišla v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja iz ruske province v prestolnico, kjer si je znala s svojo lepoto, visoko inteligenco in brezvestnostjo dobiti vstop v najvišjo družbo. Imela je nešteto razmerij, ki so se končala vsa s škandalom, ker je nastopala proti svojim odličnim bivšim prijateljem z iztiskavanjem. Vodila je dobro obiskavano igralnico in se bavila z odušurškimi posli. Čim starejša je postajala, tem bolj so ji bogati in plemeniti bedaki lezli v mreže. Pred nekoliko leti se je poročila s bivšim mornariškim častnikom, ki ji je prinesel za doto grofovski naslov. Senzacionalen proces, ki jo je za leto dni vtaknil v ječo, je prekinil njeno kariero, a ko je prišla snet ven, se je stara igra nadaljevala. Končno jo je skupil. Znala je prikleniti nase letalca Beeseja, ki je norel za njo, čeprav bi bil lahko njen sin. Ko se je naveličala, ga je začela varati s Heinom. Tedaj je prišlo do krvavega dogodka, ki je njo in logarja težko ranjena spravil v bolnišnico. Beeseja na v preiskovalni zapor. Te dni so Uhlovo in njenega zadnjega ljubimca izpustili iz bolnišnice, a tudi letalca so poslali domov, ker ni bilo nevarnosti, da ubeži. Skušal se ji je znova prikupiti in ko je videl, da nič več ne doseže, je posređel še enkrat po skrajnem sredstvu. Pojavil se je v njenem stanovanju, ki je bil Hein pri njej in je tokrat z boljimi uspehi spozil moralne krode v njej. Bila sta na mestu mrtva. Beese je nato izvršil samomor.

Iz življenja in sveta

Ljapčev, predsednik demisijske bolgarske vlade.

Grof Brockdorff-Rantzau, nemški poslanik v Moskvi, je umrl.

Henderson,

eden izmed glavnih voditeljev angleške delavske stranke, obenem vodja Trade-Unions, strokovnih organizacij, ki so zborovale te dni, je na tem zborovanju napovedal, da bo delavska stranka v nekoliko mesecih (ob volitvah) kot absolutno najmočnejša stranka na Angleškem osnovala delavsko vlado.

Pariški trebuh

Neka uradna statistika navaja prave astronomske številke o hrani, ki so jo lansko leto prebivali pariški želodci. Tako so prodali na trgu samih ostrig in drugih školjk 13 in pol milijona kg. V klavnicah so poklali govedi za 144 milijonov kg; Parižani pa so poleg tega snedli 33 milijonov kg svinjine, za 6 in pol milijona kg klobas, 8 milijonov kg konjskega mesa, 31 milijonov kg drugih mesnih vrst in preko 5 milijonov kg rib. Zelenjave je šlo toliko skozi pariške trebuh, da ni mogoče niti približno označiti števila kilogramov; samo konzervirane zelenjave je bilo za 5 in pol milijona kg; jajc so porabili 27 milijonov kg, masla 26 milijonov, margarine 6 milijonov, sira 26 milijonov kg. Sadja so bile istotako cele gore, n. or. za 25 in pol milijona kg oranž, a suhega sadja 33 milijonov kg.

Častni doktorat za denar

V nemškem vseučiliškem mestu Würzburgu imajo hud škandal in to radi tega, ker je tamošnja univerza podelila komercialnemu svetniku in lastniku hotela Kurtu Elschnerju častni doktorat. V profesorskem zboru je prišlo do hudih sporov, radi katerih je odstopil tajnik vseučiliške družbe za Pospeševanje znanosti dr. Trust. Trust je sestavil zaupno spomenico, ki pojasnjuje vzroke njegovega odstopa. Pravi, da je Elschner ponudil 50.000 mark v znanstvene svrhe, toda pod pogojem, da mu dajo častno doktorstvo. Večina profesorskega zbora je bila za to, vendar se ji je zdela vsota prenizka in se je s hotelierjem nogačala toliko časa, da je zvišal vsoto na 80.000 mark. Za kulisami so se potem vršili hudi boji, katerim vseučiliškim zavodom naj pripade denar. Končno sta dobila astronomski in arheološki

zavod vsak svoj del, drugi pa nič. Ker je prišla Trustova spomenica novinarjem v roke, govori sedaj ves nemški tisk o tej škandalozni aferi.

Tunney in novinarji

Svetovni boksarski šampion Gene Tunney je prispel v Pariz in komaj se je dobro vsedel v hotelu, že ga je obdal trop radovednih novinarjev. Tunney je bil nekaj slabe volje in jih je nahlulil na kratko:

»Ne morem vam nič povedati. Na Francoskem sem bil pred nekoliko leti in se sedaj vracam, da se malo popeljem v avtu.«

Novinarji se s takšno redkobesednostjo seveda niso mogli zadovoljiti, pa jim je odgovoril še ostreje:

»L. 1789. ste napravili revolucijo in ste proglasili svobodo in načelo člo-

Gene Tunney

veških pravic. Upam, da bom mogel to svobodo izkoristiti in da mi boste dali mir, ker hočem prebiti svoje dneve v Parizu kakor vsak ameriški turist.«

Novinarji so bili nad to grobstvo iznenadeni in že so hoteli oditi — menda se niso čutili pred grozovitimi pestmi razjarjenega mojstra nič preveč varne. Toda Tunneyu so se v tem trenutku očito zamislili, pa jih je pozval nazaj in jim je ponudil celo stolice:

»Torej, je dejal, »želite si prav intervjuja z mano? Naj bo. V Parizu ostanem kakšen teden, nato se vrnem v New York. Tu bom porabil svoj čas za dolge šetnje in pa da obiščem okoličarje.«

»Ali obiščete tudi Montmartre ponoči?« so ga vprašali.

»Ne govorite mi o tem. Mrzim nočne lokale. Človek se strašno dolgočasi in potrosi mnogo denarja, čestokrat pa še kaj neprijetnega doživi. Kako hočete, da bi obiskoval nočne lokale, ko ostavljam boksanje zaradi dobrih in zdravih načel?«

»Torej boste zapustili ring?«

»Vsekako in evo zakaj: V Ameriki je mnogo mladih boksarjev, ki bi želeli postati šampioni. Drage volje jim odstopam mesto.«

»A kaj hočete potem delati?«

»Najprvo se oženim, a potem se posvetim trgovini ali politiki ali literaturi.«

»Ne boste se posvetili kinematografu?«

»Nikdar in nikoli. Ni mi treba ne slave ne denarja. Dejaj sem vam, da hočem po poti dobrih in zdravih načel.«

»Kdaj boste napisali svoje spomine?«

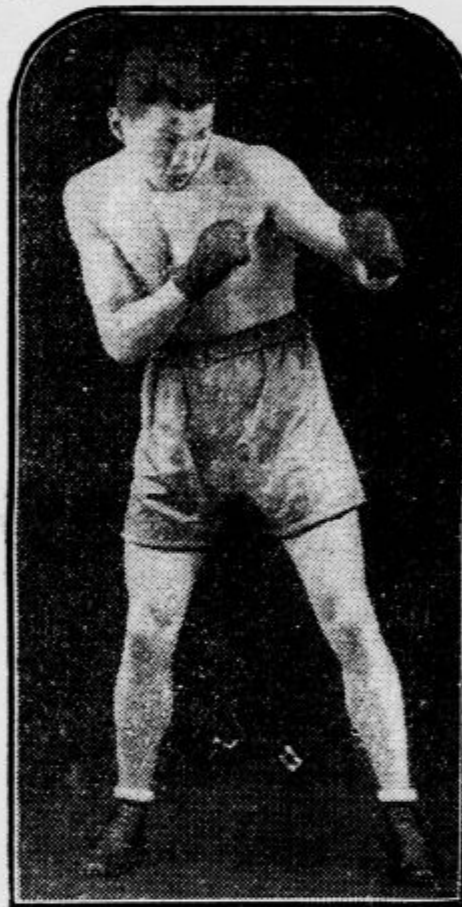
»Najprvo se moram oženiti, nato hočem počivati in živeti mirno. A sedaj si želim, da bi v Parizu mirno živel in da bi me radovedneži ne dolgočasil, zlasti pa ne novinarji in fotografi. Zbogom.«

Najstarejša zdravnica na svetu

V Freiburgu v Breisgau (Nemčija) je praznovala devetdesetletnico svojega rojstva dr. Matilda Theyssenova, najstarejša in sploh prva evropska zdravnica. Doma je bila iz Alzacije in se je morala po vojni preseliti v Nemčijo. Med francosko-nemško vojno l. 1870-71 je delovala kot vojaška zdravnica in je bila dvakrat ranjena. Deluje še vedno in je telesno in duševno sveža.

Umorjene kovinaste žrtve

V bližini občine Vetř na otoku Gotlandu so odkrili veliko svetišče, ki izhaja po mnenju štokholmskega arheologa dr. Nermana iz dobe med 5. in 8. st. po Kr. To je sploh največje in najvažnejše prahistorično najdišče na švedskih tleh. Dr. Nerman, ki ga je preiskal, je povedal novinarjem, da so prenesli v štokholmski zgodovinski muzej veliko zlato nalehniko, več zlatih prstanov, mnogo srebrnih prstanov in zlatih spiral, ki so jih imeli namesto denarja, mnogo zlomljenih zlatih in srebrnih predmetov, ki jim namen še ni dognan, mnogo srebrnega nakita in biserov, 300 do 400 kosov bronastih ovrtnic, več bronastih prstanov in končno več polomljenih bronastih oklepov. Ker je stalo na tem mestu brez dvoma pradžavno svetišče in ker so nosile pretežne del najdenin ženske, meni profesor Nerman, da je bilo svetišče posvečeno brzkone boginji ljubezni. Zanimivo je, da so bili vsi predmeti zlomljeni. Dr. Nerman trdi, da so verniki oz. vernice na ta način svoje kovinaste žrtve »umorile«, zato da bi dragocenosti hitreje dospelo do božanstva. Na vsak način na švedskem ni bolj zanimivega prahistoričnega najdišča.

Fred Bretonnel,

bivši evropski prvak v boksanju, so le v Parizu. Po izgubi prvega naslova (l. 1924) je začel v finančne težave, doživljal je poraz za porazom, postal je nevrasten in si je nazadnje končal življenje. Stel je komaj 23 let.

Če je akrobat mesečar ...

Kako napreduje ženska volilna pravica?

Švicarsko žensstvo je priredilo v Ženevi veliko razstavo, ki kaže uspehe ženskega udejstvovanja v vseh strokah v tej deželi. V manifestacijskem sprevodu, ki so ga priredili ob otvoritvi, so vzele zgoraj našlihanega polja kot odgovor na vprašanje,

Stanley Weyman:

Rdeča kokarda

Roman.

»Če je tako, zakaj ga še ni? In kaj je z gospodom de Gontautom?«

Oči so se ji še vedno bleščale in rdeči lisi sta ji še vedno žareli na licih; toda njene črte so se nekam raztezale, izpreminjale se je vidno in neprestano gibala s prsti. Njen glas je bil tako hripav, da ga ni bilo več spoznati; zdaj pa zdaj je žalostno pogledala okoli sebe.

»Danes se ne počutim dobro,« je vzdihnila čez nekaj trenutkov, z boleznimi naporom zbiraje svoje moči. »Kar ne posreči se mi, da bi bila tako vesela, kakor bi morala biti. Gospodična, pridružite se gospodu vikontu in povejte nekaj ljubeznivega, da bo lažje čakal... In vi, gospod vikont, kaj sanjariate? Za mojih mladih let je bila navada ženinov, da so pri taki priliki objeli svojo zaročenko. Res žalosten zaljubljenec se mi vidite!«

Deniza je vstala in vsem na oči počasi pristopila k meni; toda iz njenih blešljivih ustnic ni bilo glasu in njene oči se niso dvignile, da bi se srečale z mojimi. Niti kje ji ni zardelo, ko sem se z dovoljenjem njene matere sklonil k njej in jo poljubil. A vendar me je prešinilo v tistem trenutku čuvstvo zadovoljstva in sreče; zakaj ko sem se sklonil k njej, sem začutil, kako so njene drobne ročice krepko pograbile zalek moje suknje, kakor ročice otroka, ki se oklene materinega vratu. Vpričo vseh sem ji položil roko okoli pasu; tako objeta sva stala ob znojno posteljo gospe Saintalaiske, ki naju je zamišljeno gledala.

»Uboaga miška!« je dejala z ljubeznivim nasmeškom. »Boječa je

še. Bodite dobri z njo, dragi zet, zakaj moje dete je nežno in ranljivo in... Nič dobro se ne počutim, tako slabo mi postaja!« je zdajci spet potožila.

Privzdignila se je na ležišču in s težavo ponesla roko do čela.

»Ne morem... Le kaj mi je?« Obraz ji je vedno prebledel, njene črte so se spadle in v očeh ji je zasijala nenadna groza. »Kaj me obhaja? Počinite po... Brž naj stopi kdo po zdravniku! In Viktor naj pride.«

Deniza se je izvilila iz mojega objema in planila k njej. Obstal sem na mestu, vse do trenutka, ko se je zdravnik dotaknil mojega ramena.

»Idite!« mi je šepnil. »Idite. Pustite jo z ženskami. Konec se bliža.«

Tako mi je gospa de Saint-Alais naposled vedarje dala Denizo; in tako je bil sklenjen najin zakon, ki ga je nesrečnica že pred toliko leti snovala z mojim očetom.

Markiza je umrla drugo jutro; usoda je bila milostna in ni dala njenim očem, da bi bile gledale gorje in strahoto, ki sta divjali po nimeških ulicah okoli nepokopane trupla njenega sina. Umrla je, ne da bi se bila predramila iz vročine blodnje, ki je bila posledica njenih ran. Videl sem jo, ko je ležala na mrtvaški postelji. Bilo je, kakor da spi; in v svečanem pokoju mrtliške sobe sem ves presunjen pomislil na izpremembo, ki se je bila izvršila v njenem življenju v tem kratkem letu dni, po petdesetih letih sreče in obilja. Takrat mi je srce prekipelo pomilovanja, ko sem se sklonil k njej in poljubil njeno ubogo voščeno roko; danes pa, ko vem, koliko zla nas je še čakalo v bodočnosti, bi jo najrajši blagorval, če se spomnim dveh dolgih desetletij izgnanstva in razočaranj, ki sta bili še namenjeni tolikim njenim prijateljem, tolikim izmed onih,

ki so nekdanj krasili njene sobane v Saint-Alais in Cahorsu. Ona in njeni ljudje, obdarjeni z redko odločnostjo in velikim ponosom, so bili mnogo tvegali in mnogo izgubili; in ali so za vse in so tudi vse zaigrali. Ta konec je bil še vedno boljši od ječe ali giljotine; bil je boljši, nego da bi bili postali na tujem stari in nedolžni ter se naposled vrnili v domovino, ki jih je bila zdavnaj pozabila, med sodržavljane, ki so se grohotali njihovim starim kočijam ter njihovim krilom in prišeskam izza davno minulih dni.

Rekel sem že, da so trajale pobune v Nimesu tri dni. Zadnji dan je prišel Butom pome in mi je jel prigovarjati, naj odpotujemo. Rekel je, da moramo neutegoma ostaviti mesto, ako se hočemo ogniti še večjih nesreč, ker bi morala drugače on in zmerina stranka, ki nas je bila rešila, odkloniti vsako odgovornost. Louis je menil, da naj bi se umaknili v Montpellier in od ondot k emigrantom v Turin; nekaj ur sem mu tudi jaz pritrdjeval, zakaj največ mi je bilo do tega, da spravim ženske na varno.

Butonova zasluga je, da nisem ostal pri tem sklepu, ki bi ga bil pozneje gotovo obžaloval. Kar naravnost me je vprašal, ali mislim res odpotovati, in ko sem rekel, da mislim, je stopil k vratom in se je naslonil nanje.

»Bog ne daj tega!« je dejal. »Gorje tistim, ki odhajajo. Malokdo izmed njih se bo vrnil.«

»Kakopak!« sem mu zabrusil s srdom in strastjo. »Preden mine leto dni, nas boste na kolenih prosili, naj pridemo nazaj.«

»Zakaj neki?« je vprašal.

»Saj ne boste mogli ohraniti reda, če nas ne bo!«

»Pa še kako lahko,« je odvrnil hladno.

»Le pogledajte okoli sebe, kako gre vse po zlu.«

»To bo prešlo.«

»A kdo vam bo vladal?«

Dopisi

SEVNICA. Dolgoletni uslužbenec lastnikov lesenega mosta čez Savo v Sevnici g. Edvard Livio je prejel 9. t. m. odločilo dekret, po katerem ima 1. oktobra t. l. zapustiti svoje mesto. Navedeni most je prevzela namreč pred kratkim ljubljanska oblast in je takoj nato bilo razpisano mesto nadziralca. Za to službo so se potegovali 4 prosilci, med njimi tudi g. Livio, sklicujoč se na svojo dolgoletno službo. Sprejet pa ni bil nobeden oziroma vreden prosilec, pač pa mladi kralj F. Arnsperg iz Sevnice, ki se je pred kratkim poročil s hčerko bogatega gostilničarja. Navedeni je predsednik sevnškega »Orla«. Celo vestni pristaš in glavni agitator SLS v Sevnici F. P. oče 6 nepreskrbljenih otrok, ni prišel v poštev, kaj šele naš najrevnejši med revnimi, težki vojni invalid Franc Jerala, oče 4 nepreskrbljenih otrok, ki je bil meseca aprila t. l. na pošti reduciran in sedaj ne more ne živeti in ne umreti. Za tega človeka, ki mu je politika neznana reč, tudi ni bilo usmiljenja v srcih današnjih močnejcev. To imenovanje obsoja celo najvestnejši pristaši SLS. Sicer pa se kolo še ni ustavilo, nego se vrli naprej!

DOL PRI HRASTNIKU. V četrtek 6. t. m. smo doživele Dolanci posebno slavo. Blagoslovil se je po službi božji temeljni kamen novega šolskega poslopja, ki bo eno najlepših šolskih poslopj. Cerkevni obred je izvršil duh. svetnik g. Peter Gorjup, slovesni govor pa je imel višji šolski nadzornik g. Fortunat Lužar.

VRHNIKA. Pri nas popravljajo vodovod in je zaradi tega pomanjkanje zdrave pitne vode zelo občutno. Poklicani čimtelji bi morali vse storiti, da se temu zlu odmore; če drugega ne, naj bi vsaj preskrbeli to, da bi Ljubljanka ostala čista. Žal, se ne stori prav nič. Od časa do časa postane Ljubljanka temorjava in smrdeča, da je živina sploh ne pokusi. Pravijo, da neka tovarna spuša vanjo česlovino in druge odpadke. Ali res ni na Vrhniki nikogar, ki bi v tem pogledu napravil red?

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Naši onstran granic

p— Slovenska poslanca dr. Wilfan in dr. Besednjak delata preglavico hiperfašističnemu »Piccolo«. Dr. Wilfan je predsedoval manjšinskemu zborovanju v Ženevi. Koga pa prav za prav zastopa dr. Wilfan na manjšinskih sestankih? Drugorodci v Julijski Krajini ga odklanjajo, ker so vdaní fašizmu. Ali zastopa dr. Wilfan morda one, ki so ubili Cerkevniko? Tako vprašuje »Piccolo«, katerega stresa nova jeza pri mihi na dr. Besednjaka, ki je bil izbran za voditelja stalnega manjšinskega tajništva na Dunaju. »Piccolo« je bridko zadela dr. Wilfanova enunciacija: »Narodne manjšine so pripravljene, da se žrtvujejo tujim državnim enotam, toda ne soglašajo s prehodom v drugo narodnost, ki bi jih absorbirala. Proti absorpciji se postavljajo odkrito v bran.« »Piccolo« bi rad norce brl z manjšinsko akcijo. Po njegovem mnenju ne bo nikdar nič dosegla in je vse skupaj le smešna komedija. »Slovenci v Julijski Krajini so sprejeli z veseljem novo domovino in se prilagajajo novim zakonom, novim običajem in novemu duhu v ganljivo spontanostjo...« Pred par leti je pisal »Piccolo« še o 500 tisočih Jugoslovenov v Julijski Krajini in strinjal se je kolikortoliko z njihovimi šolskimi zahtevami. Danes stojimo pred fašističnim čudežem, da je Jugoslovenov le še par sto tisoč, drugo je vse asimilirano. Bog zna, kaj in kako bo pisal »Piccolo« čez sedem let?

p— Vojvodinja d' Aosta se zahvaljuje. Vojvodinja d' Aosta je poslala v Storje na Krasko pismo, s katerim se zahvaljuje za lep sprejem in za hvaležnost tamošnjega prebivalstva, kateremu rada postavi nov azil, »ker je prejšnjega porušila hudobnost nezvestnega človeka«. Kamor pride, se vojvodinja rada giblje med ljudstvom.

Otroke poboja in poljubi, z materami govori. V Prvačini je govorila z ženskami, ki so se vrnile iz Egipta, po francosko in z onimi, ki so bile v Španiji, po špansko. Tako dela visoka gospa uspešno propagando za svoje raznarodovalnice, ki jih ustanavlja kot predsednica »Italie Redente« med Slovenci. Slovenski duhovnik blagoslovi azil, vojvodinja stopi v cerkev in pobožno moli, potem gre med ljudstvo. To vpliva in polni raznarodovalnice.

p— Po tržških javnih lokalih se gibljejo ljudje, ki nimajo za fašizem in razne njegove prave baš laskavih besed. Na varnem pripovedujejo o izkoriščanju ljudstva s strani fašističnega režima, kako je obogatel ta ali oni, kake krivice se godijo ljudem, ki so osumljeni, da so nasprotniki vlade itd. Namigujejo tudi na reči, ki se pripravljajo, da se laški narod odreše fašističnih spon. Označenih ljudi je mnogo. »Popolo« jih hoče smesiti in jim pravi, da so »prodajalci dima«, toda pri tem se je fašistično glasilo vendar hudo razgrel!

p— V Sežani so imeli nedavno veliko prireditve v korist fašističnih mladinskih organizacij. Poset je bil ogromen. Prišli so tudi visoki gosposje iz Trsta: župan dr. Pitacco, podprefekt Venditelli, fašistični tajnik Kobal, kvestor Schilacci, milični poveljniki itd. Na Sežano polagajo važnost in navzočnost visokih gostov naj utrjuje »druge« prireditve je voliti. Posebno zaslugi ima ženski odbor, kateremu sta načelovali gospi Dud Gabersi (Gabršček) in Marija Butorac.

p— Smrt Tolminkeskega dekana. V Tolminu je umrl dekan gospod Ivan Rojec, rojen leta 1866. Ko je služboval v Mirnu, je razvil tam živahno zadržno delovanje in prišlo je do stviritve »Cevljarske zadruge«, ki je dobro uspevala. V Biljah poprej je ustanovil »Zadrugo opekarnic«. Leta 1915. je prišel v Tolmin, od koder ga je vojna pregnala na Dunaj, kjer je krepko pomagal pri splošnem odboru za juž. Po vojni se je vrnil v Tolmin, kjer je sedaj podlegel dolgemu trpljenju. Rojec je bil v predvojnem političnem vrvenju pristaš nove struje v klerikalni stranki in je bil izvoljen v deželni zbor. Pokonali so ga 4. t. m. na tolminskem pokopališču.

p— Občina Opacija - Volosko je dobila svojega prvega podeštata. Imenuje se baron Augusto de Stadler in je major laške armade. Stadler je bil leta 1919. v Opatiji-Voloskem občinski komisar. Odkar je občina v fašističnih rokah, so strahovito narasli njegovi dolgi. Vladni komisar dr. Ličen je vodil občino sedaj eno leto in skušal spraviti občinske finance v red, kar se mu pa ni posrečilo. Stadler napoveduje v svojem oklicu občini boljše čase.

p— Zveza manjšinskih novinarjev se je ustanovila v Ženevi. Za predsednika je izvoljen poslanec dr. Besednjak, glavni urednik »Goriške Straže«.

p— Iz Istre. Z gospodarskim stanjem v Istri se je bavila obširno »L' Istria agricola«. Od leta 1925. dalje je trajno slabo. Če odštejemo letos seno in pridelek pšenice ter nekaj krompirja je v ostalem dala zemlja malo ali skoro nič. Vsled gospodarske krize močno naraščajo dolgi. Zelo se pozna zmanjšanje denarnega obtoka. Izboljševalna dela so zastala. Davčne eksekucije se množijo. Težnja po izselitvi vzbuja resne skrbi. Ako ne bo izvenrednih sredstev, bodo posledice vedno hujše. Država lahko prisloži na pomoč z nakazili denarnih virov za javna dela in popolnim ali delnim odpisom davkov, potrebni pa so ne le začasni ukrepi ampak izdelati se mora in izvajati sistematičen program, po katerem se bo moglo gospodarstvo v Istri zopet postaviti na noge. Oenuje naj se posebno skrbništvo za javna dela v Istri, kakor delujejo taka skrbništva v južni Italiji. Članek je napisal laški strokovnjak Stacchiotti. Prav bi bilo, da bi ga oblasti vpoštele. — O kolonizaciji v dolini Raše in Mirne pišejo fašistični listi. Bonifikacija Raše se vrši in banifikacija Mirne se prične v kratkem. Okoristiti se imajo z njo kombatenti, da pride tako laški živelj med domačine in se bo pospešila asimilacija. Dobra zemlja Lahom, Slovenec in Hrvat se lahko izselita!

kr— S Koroškega. V nemških koroških listih je tekkel prepri o tem, kdo je kriv, da deželni zbor tako dela. »Bauernzeitung« se je odrezala s trditvijo, da so krivi Slovenci, ki pa imajo samo dva poslance proti 40 nemškim! Ta list dolži slovenska poslance, da sta ona zakrivila, da lani ni bil Sumi zopet izvoljen za deželnega glavarja, češ, da ni bilo mogoče dobiti potrebno večino glasov brez socialnih demokratov in slovenskih dveh poslancev. Dr. Lemš je pa vendar dobil večino glasov in slovenska poslance sta glasovala proti, soc. demokratje pa tudi. »Bauernzeitung« širi sovraštvo proti Slovencem brezobzirno dalje, dasi veliki nemški kmečki voditelji pogostoma povdajajo, da je gospodarski položaj v deželi žalosten in je treba skupnega, složnega delovanja ako hočemo, da se razmere kedaj zboljšajo. — Javno je, da hočejo Nemci kulturno avtonomijo porabiti za to, da spravijo raznarodovanje baš potem te avtonomije za velik korak naprej. Otroke našega naroda hočejo

razcepiti na dva dela, eni bi hodili v obšolje šole, drugi, to je otroci, nezadovoljne ževce pa v nove. Vsaka manjšina zahteva za svoje šole vse one otroke, ki jih starši prostovoljno vzgajajo v svojem domačem jeziku. To prostovolje staršev treba braniti do

skrajnosti in otroci morajo dobiti šolo, kakršno zahteva njihova vzgoja. Nemci trdijo, da so sedanje šole neprimerne. To je res. Zato pa treba ugoditi slovenski zahtevi po pravični ureditvi šole.

Do sežete svoj cilj,

najbolje, če se poslužite inventurne prodaje, ki se vrši pri tvrdki A. SIN-KOVEC nasl. K. SOSS, Ljubljana, Mestni trg 18—19, in sicer od 1. do 15. septembra. — Tvrdka Vam nudi blago po do sedaj nedosegljivo nizkih — — — cenah. — — —

UGONABLJA: Muhe, Komarje, Mravlje, Stenice, Bolhe, Ščurke, Molje i. t. d.

Je v Parizu od 2. septembra

Najnovejši modeli na poti!

Felix Toman

kamenski mojster Ljubljana

Restlana cesta 30. 31

priporoča bogato zalogo nagrobnih spomenikov od marmorja in granita, plošče za grobnice, marmorne plošče za mobilije po najnižjih cenah.

183

Trgovski lokal

odda v najem Okrožni urad za varovanje delavcev v Ljubljani v svoji hiši v Ljubljani, Gradišče št. 2. Podrobne informacije dobe reflektantje v pisarni urada, Miklošičeva cesta 20, soba 201 10074

Poslovne prostore

porabne za trgovino, obrtno delavnico ali sli-no, obstoječe iz dveh odnosno treh lepih lokalov v prizemlju z vsemi pritlikinami v novi hiši sredi trga LITJA oddam v najem.

Ing. P. KOBLER, Litija 10745

Trboveljski premog lepa in suha bukova drva ter vrhniško opoko vsake vrste prodaja Jakob Goll, Trnovska ulica 1. Narodila se sprejemajo tudi na Trnovskem pristanu št. 22. 27111

Vreče

ovne in razblijene vrste tor juto za embalažo in vedno v salor! Mirko Mlakar Ljubljana, Glavni trg 1

